

late. Ideo prædicatorum verbi Dei Paulum in hac parte imitantes, in suis prædicationibus hortantur populum, ut speciales Deo offerant orationes pro rege, aliisque principibus, & prælatis Ecclesiasticis, ut naviculam, que in hoc mari magno, & spatiofo jactatur fluctibus, ad optatum portum perducatur. Demum ex 45. articulis Joannis Vvicleph, in Concilio Constantiensi, sessione octava, damnatis decimus novus hic est, quo sic ait: Speciales orationes applicatæ uni personæ, per Prælatos, vel Religiosos, non plus profant eadem, quam generales, cæteris paribus. Qui articulus simul cum aliis ejusdem Vvicleph, una super omnes lata sententia ibidem damnatus est.

ORDO SACRAMENTUM.

VIX unum, aut alterum est Sacramentum, cui Lutherus non det axerit. Quædam illorum negat esse Sacramenta: alia dicit non conferre gratiam: alia insuper vilipendit. Ordinem autem sic tractat, ut illum ab Ecclesia procul rejicere conatur. Dicit enim ordinem neque esse Sacramentum, neque in eo esse aliquam imparitatem, ut unus ordo sit alio, & dignitate, & potestate major: sed omnes Christianos dicit esse in eodem ordinis gradu. Hæc ergo via successively expugnare oportet. Primo ergo Lutherus dicit Ecclesiam Christi ignorare Sacramentum Ordinis. Nam juxta eum Sacramentum Ordinis nihil aliud est, quam ritus quidam elegantium concionatore in Ecclesia: quapropter asserit eum, qui non prædicat, non esse Sacerdotem, nisi æquivoce, quemadmodum homo pictus est homo. Ordinem denique ipsum dicit esse signum ex hominibus natum, nihil de re ecclesiastica, & de Sacramento intelligentibus. Primo ergo ostendere volo, in collatione ordinis gratiam conferri: deinde ostendam ex facris litteris, hujus rei esse aliquod signum sensibile. Ex quibus duobus concludetur ordinem esse Sacramentum. Gratiam conferri suscipientis sacrum ordinem, aperte ostendit id quod Paulus Timotheo scribens, ait: (1.4.) *Noli (inquit) negligere gratiam, quæ data est tibi per Prophetam, cum impositione manuum Presbyteri.* Quibus verbis Paulus satis aperte ostendit Timotheum suscepisse gratiam, cum promissus fuerit ad ordinem Sacerdotii. Et in posteriore epistola, quam eidem Timotheo scripsit, iterum pro hac re testimonium dicit in hunc modum. *Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei, quæ in te est per impositionem manuum mearum.* Præterea ex vetustissimo Ecclesiæ ritu ab Apostolis ordo semper observatum est, ut tam ordinans, quam ordinatus, præsertim in sacris ordinibus, jejuniis ad ordinem accedat. Et hoc scriptura ipsa testatur, (Act. 13.) quæ refert Apostolos jejunantes, & orantes imposuisse manus Paulo & Barnabæ, quos ex præcepto Spiritus Sancti mittebant ad prædicandum Evangelium. Si in collatione ordinis nulla infunderetur gratia, non esset opus tanta preparatione. Sed quia certo credebant Apostoli gratiam Spiritus Sancti conferri iis, quos ad ordines factos promovebant, ideo jejunabant & adorabant, ut vel sic pararentur ad gratiam Spiritus Sancti recipiendam: quemadmodum olim cum adventum Spiritus Sancti expectabant, perseverabant unanimes in oratione. (Act. 1.) Et hæc jejunii causam assignat Leo Papa hujus nominis primus: cuius verba quoniam alteri proposito, etiam deserviant, infra citabimus. Et beatus Augustinus in lib. quæst. veteris, & novi testamenti, quæst.

93. (modo is liber sit Augustini) hoc etiam apertissime docet. Verum quia supra in titulo de Melchisedech, apertissime convincimus illud opus non esse Augustini, ideo illa verba citare contempsimus. Si quis tamen sibi fidem facit librum illum esse Augustini, locum illi signavi, in quo illam sententiam inveniat. Ecce ergo ostendimus in collatione ordinis gratiam conferri: nunc opus est, ut ostendamus in tali collatione esse aliquod signum exterius sensibile. Hoc autem clarissime ostendunt illa Pauli verba, ex epistolis ejus ad Timotheum (1. cap. 5.) nunc proxime citatis, quoniam ex illis patet, eum qui alium ordinabat, manus illi imponere, per quam manuum impositionem ordinem alteri conferebat. Quod ex aliis pluribus scripturæ locis etiam colligitur. Paulus enim admonens Timotheum ne leviter aliquem ad Sacerdotium promoveret, quin prius diligenter personæ meritum examinaret, sic ait: (Act. 6.) *Manus cito nemini imponeris.* Et cum Apostoli septem viros ex multitudine discipulorum electos, fecerunt Diaconos, orantes (ut dicit historia Apostolica) imposuerunt illis manus. Ecce iterum cum ad diaconatum promoverent Apostoli, faciunt orantes, quemadmodum cum Paulo & Barnabæ imponunt manus, quia videlicet gratia in tali promotione erat conferenda. Concilium Carthaginense quartum capitibus 1. 2. 3. & 4. decernit Episcopum, Presbyterum & Diaconum debere ordinari per manuum impositionem. Et ex hoc signo, quo Apostoli usi sunt, etiam persuaderi potest gratiam conferri in susceptione ordinis, quoniam non est vero simile, manus fuisse ordinatis impositas ab Apostolis, ut corpus inani contactu attererent, & nulla spirituali gratia prodessent animæ. Parum enim proderat corpori manus imponere, si ex hac manus impositione nihil anima proficere debebat: Si ergo in ordinis susceptione confertur gratia, & sub aliquo signo sensibili, convincitur inde ordinem esse Sacramentum. Et ut ostendamus hoc non esse recens Scholasticorum Theologorum inventum, aliquot veterum Doctorum citabo testimonia. Leo Papa in epistola nona, quæ est ad Dioecesum Alexandrinum Episcopum, dicens ordinem debere conferri, & suscipi a jejuniis, sic ait: *Nam præter auctoritatem consuetudinis, quam ex Apostolica novimus venire doctrina, etiam facta scriptura manifestat, quod cum Apostolum Paulum, & Barnabam, ex præcepto Spiritus Sancti ad Evangelium mitterent prædicandum, jejunantes & orantes, imposuerunt eis manus: ut intelligamus quantum dantur, & accipientium devotionem curandum sit, ne tantæ benedictionis Sacramentum negligenter videatur impletum.* Hæc Leo Papa hujus nominis primus, vir sanctitate perinde ac doctrina illustris. Ex quibus verbis duo colligimus, videlicet quod ordo sit Sacramentum, & quod in ejus collatione conferatur gratia, quoniam ideo dicit jejunium & orationem præcessisse, ut digne recipiatur benedictio, quæ in tali Sacramento confertur, Augustinus de baptismo contra Donatistas, de eodem baptismo & ordine loquens, sic ait: *Utrumque enim Sacramentum est, & quædam consecratione homini dantur. Illud quum baptizatur, istud quum ordinatur: ideo non licet in Ecclesia Catholica utrumque iterari.* Et Paulo post: *Neutri Sacramento faciendæ est injuria. Et addidit de Sacramento ordinis: Sicut non recte, habet qui ab unitate recedit, sed tamen habet: sic etiam non recte dat qui ab unitate recedit, & tamen dat. Et rursum ad utrumque reversus subiungit: Non ergo ideo non sunt Sacramenta Christi & Ecclesiæ, quia*

eis illicite utantur, non modo hæretici, sed etiam omnes impii: sed illi corrigendi sunt, & puniendi, illa autem sunt agnoscenda & veneranda. Hæc Augustinus. Quibus verbis non semel fatetur ordinem esse Sacramentum. Jam credo quisque videt, quam effroni audacia jactaverit Lutherus Ecclesiam Christi ignorare Sacramentum ordinis, novamque esse ejus inventionem, cum ex Augustino & Leone Papa clare constet ordinem esse Sacramentum. Neque Augustinum, aut Leonem ab Ecclesia Christi abigere potest, quos eadem Ecclesia velut Sanctos consuevit esse venerandos: neque eos dicit recentes Theologos, prout solet, nisi talem se existimet, ut ei mille anni sint, tanquam dies hæsterna quæ præterit. Hoc solum ergo superest nobis probandum, ut videlicet ostendamus non omnes ordines esse pares inter se, sed esse diversos intra hoc Sacramentum gradus, ita ut unus ordo sit alioqui dignitate & potestate major.

Et certe quisquis debita attentione consideraverit ea, quæ in veteri illa lege Mosæica ordinata sunt, de tabernaculo & Altari, & de Sacerdotibus, & aliis ministris Altari servientibus: facile inde cognoscet quasi ex umbra corpus, varios oportere dari in Ecclesia ordines, qui diversis in ministerio Altaris fungantur officiis. Nam lex (ut ait Paulus (Heb. 10.) *umbra habebat futurorum bonorum.* Et idem ait, omnia in figura contigisse patribus illis. Ab umbra igitur ad suum corpus, à figura correspondentem sibi rei veritatem, optimum & efficacissimum erit argumentum. Nam hoc argumentationis loco Paulus usus est, volens probare licitum esse his, qui Evangelium annuntiant, de Evangelio vivere: quia qui in veteri illo tabernaculo operabantur, vivebant de tabernaculo, & qui altari deserviebant, participabant de altari. Itaque argumentatur Paulus ibi (1. Cor. 11.) ab umbra, & figura ad corpus & veritatem. Cum igitur tam efficax sit, juxta Paulum, hæc argumentationis modus, manifeste per illum convincemus plures esse in Ecclesia Catholica ordines, varioque esse gradus eorum, qui in altari ministrant. Nam ad ministerium illius tabernaculi veteris, varii ordines diversisque gradus fuerant à Deo instituti, ita ut unus esset Pontifex, aut Sacerdos summus, alii Sacerdotes minores, alii Levitæ, qui etiam Sacerdotes non essent, altari tamen ministrabant. Quæ ad Sacerdotem pertinent suam, & quæ ad inferiores atinent, describuntur in Exodo, (cap. 17.) ubi alia officia, aliaque vestimenta summo Sacerdoti, alia inferioribus Sacerdotibus tribuuntur. Supra caput Aaron, & cuiuslibet alterius summi Sacerdotis fufum est sanctæ unctionis oleum. Pilius Aaron minores Sacerdotes, & illorum successores non sunt in capite, sed solum in manibus oleo sancto uncti. Tunice istorum erant lineæ, summi vero Sacerdotis ornatus erat ex auro, hyacintho, purpura, & gemmisque pretiosis confectus. De ritu consecrationis Levitici ordinis habetur in Levitico libro, in quo est unus omnium Levitarum consecrationis ritus describitur, diversæ tamen illis distribuuntur officia. Nam in tres classes sub suis capitibus & principibus distribuuntur, & suum unicuique locum in excubiis & ministerio assignantur, juxta Sacerdotum imperium. Si tantus fuit ordo, tanque distinctus in illa veteri figura, opus est, ut concedamus varium esse ordinem claræque distinctum, eorum qui in altari ubi nunc Bucharitia consecratur, ministrare debent. Nisi forte Ecclesiam Catholicam consulas, quædam Babylonem, in qua nullus sit ordo, facere velimus, cum tamen synagogam illam veterem, quæ hujus tyrum te-

net, velut nobilissimam quamdam civitatem ordinatissime constitutam fuisse, apertissime constat. Quod si quis tam impius & tam effrons est, ut id fateri non vereatur, is certe, aut sapientiam, aut potentiam, aut denique bonitatem cogetur minere divinam: quia videlicet fatari cogetur Deum, aut nescisse, aut non potuisse, aut denique noluisse talem formare Ecclesiam suam, qualem prius adumbrat & delinearat in illo veteri populo. Certe cum multo præstantius sit sacrificium, quod nunc à Sacerdotibus Ecclesiæ offertur, quam sint sacrificia omnia veteris legis, oportebat, ut major honor illi præstaretur, & major etiam ordo in illius ministerio servaretur, & ministrorum ordines ad illius administrationem plures deputarentur.

Omitto hic minores ordines, quoniam etsi de illis apud vetustos auctores non parva fiat mentio, tamen plures Theologi non admittunt minores ordines intra Sacramentorum numerum: quapropter nec etiam vocantur ordines sacri: immo de subdiaconatu Hugo de Sancto Victore censet non esse Sacramentum, quamvis alii intra Sacramenti limites eam collocent. De hac re non nihil supra tetigimus in titulo de Episcopis: quo loco ostendimus Episcopum ex Christi institutione esse dignitate & potestate majorem simplici presbytero.

Diaconos Apostolica historia narrat fuisse ab Apostolis ordinatos. Immo de aliis omnibus ordinibus constat fuisse in Ecclesia eorum officia, & nomina tempore Apostolorum. Nam beatus Ignatius discipulus Sancti Joannis Evangelistæ, in epistola ad Trallianos extollit dignitatem Episcoporum, Presbyterorum, & Diaconorum. Et in epistola ad Antiochenes hæc verba refert: *Saluto sanctum Presbyterum vestrum, saluto sanctos Diaconos, saluto Subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atque confessores.* Hæc ille Canon Apostolorum videntur etiam innuere discrimen inter Episcopum & Presbyterum, Diaconum, Subdiaconum, lectorem & cantorem. Hoc patet canone 42. & 43. At Apostolorum canones per Clementem traducti, tantæ sunt auctoritatis, ut beatus Damascenus illos inserat cathedralo librorum canonicorum sacre scripturæ. Ut ergo jam finem huic negotio imponamus, producere oportebit testimonium Concilii Carthaginensis quartum, quod omnes ordinis gradus describit, & modum quo illorum ordinatio faciendæ sit, decernit. Nam capitibus primo & secundo suorum decretorum assignat modum, quo ordinandus sit Episcopus: capite tertio agit de ordinatione presbyteri: capite quarto, de ordinatione diaconi: capite quinto, de ordinatione subdiaconi: capite sexto, de ordinatione acolythi: capite septimo, de ordinatione exorcistæ: capite octavo, de ordinatione lectoris: capite nono, de ordinatione ostiarii. Quorum omnium decretorum verba citare omisit causa prolixitatis vitandæ, satis existimans ostendisse locum lectori. Qui de hac re amplius nosse cupit, legat Hugonem de sancto Victore, libro secundo de Sacramentis, partem tertiam: quo loco Doctor ille non spernendæ auctoritatis de singulis ordinibus pertractat, eorum omnium potestatem & ordinationem declarans. Ex his quæ diximus convictus remanet Graecorum & Valdensium error. Valdenses enim (ut Guido illis impingit) dixerunt esse tantum tres ordines in Ecclesia, diaconum videlicet, presbyterum & Episcopum. Verum Æneas sylvius, libro de origine Bohemorum, capite 35. errores Valdensium recensens, numquam hujus erroris meminit, immo alium illis tribuit, qui cum

ter ordines numerari. Nos tamen jam ostendimus eorum nomina, & officia fuisse à tempore Apostolorum in Ecclesia, & modum ordinationis eorum fuisse in Concilio statutum: quapropter non est quod amplius de hac re disputemus. Adversus hanc hæresim pugnant illa omnia, quæ inferius in titulo de Sacerdotio hæresi prima dicemus.

FINIS LIBRI UNDECIMI.

F. ALFONSI DE CASTRO

ZAMOREN. MINORITÆ.

ADVERSUS HÆRESES.

LIBER DUODECIMUS.

P A P A.

LUTHERUS, qui toties à nobis prostratus est, solo Papæ nomine audito, recuperat vires, ut denuo possit nobiscum de hac re congregari. Adeo namque Papæ odium imbibit, ut etiam si in cineres redactus fuerit, ad Papam insectandum reviviscat. Omnium enim suorum scriptorum scopus is unus est, Papam videlicet à sua sede dejicere, omnem potestatem, quam à Deo in terris recipit, illi adimere: & ut hoc consequeretur, nihil intentatum relinquit, nullum non movit lapidem. Nam pro hac sola re tuenda totam Ecclesiæ domum evertere curavit. Quod autem ex odio Papæ, & non ex zelo id fecerit, inde conjiciet quisque, si rerum ab eo gestarum ordinem plene noverit. Cum enim is Lutherus aliqua à vera fide aliena docere tentasset, fuit de hac re à Leone decimo, qui tunc universali Ecclesiæ præsidebat, admonitus: cui admonitioni, cum idem Lutherus obedire contempnisset, Leo decimus, velut bonus pastor hunc Lutherum excommunicavit, & velut putridam ovem ab Ecclesiæ ovili eiecit, ne reliquas à tactu suo inficeret oves. Qua de re factum est, ut Lutherus qui antea primum Petri & successoris ejus probaverat, & libris ædificat docuerat, post hanc in eum latam excommunicationem, ut quæ adeo papatui detraxit, ut non sit contentus illius potestatem minuere, sed etiam illum acerbissimis convitiis afficiat, & contumeliosis atrocibus insectetur. Dicit enim Pontificum nomen inane profus esse, nec quicquam re aliud esse quam regnum Babylonis, & potentiam Nembrot robusti venatoris: quoniam mera tyrannide factum esse ait, ut Papa super alios Episcopos fuerit exaltatus. Hinc ergo conjicere licet, quo spiritu Lutherus ducatur, qui in tractanda fide Catholica magis affectu, quam ratione regitur. Hujus tamen erroris primus auctor non est Lutherus. Primo enim ille serpens antiquus hunc errorem persuasit Græcis, qui ab Ecclesiæ unitate separati sunt propter errores Nestorii, Dioscori, Eutychemis: quoniam Nestorius in Ephesina synodo, Dioscorus vero, & Eutychemis in Calcedonensi damnati sunt. Eadem ratione Ar-

menis ab Ecclesiæ unitate se subtraxerunt, quod videlicet Concilii Calcedonensis decreta recipere contempserunt, & ab hoc tempore obedientiam Romano Pontifici negare cœperunt, usque ad tempus Eugenii quarti, quo tempore celebratum est Concilium Florentiæ, ad quod confluentes Græci & Armeni, post longam de hac re cum Latinis habitam disputationem, tandem veritatem plene cognoscentes, Ecclesiæ Romanæ se subdiderunt. Post Græcos & Armenos venere impii & idiotæ Vvaldenses, nihilominus omnibus Episcopis inimici, quam Græci & Armeni fuerant Romano Pontifici. Hi enim Vvaldenses, docent omnes presbyteros esse pares, neque unum esse alio potestate superiorem. Vvaldensibus in hac parte consentit quidam Marcilius Paduanus. De Joanne Vvicleph, & Joanne Hus non est opus dicere, quoniam ille in verba Vvaldensium, & hic in verba Vviclephi jurasse videntur. Istorum ergo omnium communem errorem jam diu sepulchrum Lutherus hoc nostro sæculo ab inferis revocavit, ut faciliiori modo, quas conceperat hæreses docere posset. Nulla est enim alia via apertior ad hæreses introducendas, quam si primum Petri ab Ecclesiæ subtraxeris. Quapropter omnes oportet adhibere huic operæ vires, ut aperte primum summum Pontificis ostendamus, ne via pateat hæreticis ad suas hæreses introducendas. Pro hac re apertum testimonium est id quod Dominus dicit Petro: (Matth. 16.) Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. In quibus verbis multa sunt quæ primum Petri manifeste docere videntur. Primo quod mutato nomine Simonis, eum nomine Petri vocavit, quæ res sine grandi mysterio contingere non potuit. Namquam enim Deus nomen novum alicui homini indidit, quem non magnis donasset beneficiis, & ad altam quamdam extulisset dignitatem. Sic enim in veteri testamento Abraham & Sara, quos facturus erat in gentem magnam, & ex quibus

Christi-

Christus secundum carnem propagandus erat, nomen à Deo tributur novum. (Genes. 17.) Sic etiam Jacob; quoniam fortis fuerat contra Deum, mutato nomine Jacob, vocatus est Israel: (Genes. 32.) Et ut ad novum testamentum accedamus: Jacobum Zebedæi, & Joannem fratrem ejus vocavit Christus Boanerges, hoc est, filios tonitruum. (Mar. 3.) Hos autem duos fratres quantum præ cæteris Apostolis post Petrum extulerit, ipsa evangelica historia apertissime docet.

Nam hos duos simul cum Petro assumpsit in testes suæ gloriose transfigurationis: (Matth. 17.) Hos solos permittit intrare domum Jairi Archisynagogi cum illius filiam suscitare voluit. (Luc. 2.) Et quam passione sua instante oraret, hos etiam assumpsit secum: ut vel inde conjicere possimus non sine causa istis nova illum tributisse nomina. (Matth. 26.) Cum ergo Petro novum à Deo imponatur nomen, grande in eo futurum mysterium designatur: præsertim si bene quisque advertat quale fuerit nomen illi tributum. Nomen siquidem Petrus à petra derivatum esse videtur. At cum Christus juxta Paulum vocetur petra, (1. Cor. 10.) convincitur inde Petro tale nomen fuisse datum, quod nomini Christi simillimum foret, & quod à Christi nomine derivationem acceperit: ut vel hac ratione nominis edoceretur Petrum Christi vicem in terris habituram, cujus nomen tunc accepisse cognoscimus. Secundo, in illo Matthæi loco prius citato advertere oportet, quod sequitur. Nam eundem Petrum vocavit postea petram, super quam fundanda erat Ecclesia. Tu es (inquit) Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Considera ergo qualis sit futurus Petrus, super quem Ecclesia ædificanda promittitur. Sic enim Theophylactus illa Christi verba exponens, ait: Remunerat Petrum Dominus, mercedem illi dans magnam, quod supra eum ædificavit Ecclesiam. Hæc ille. Quibus verbis satis aperte declarat Petrum esse petram, supra quam Deum suam Ecclesiam fundare decreverat. Eodem modo etiam exponit Hieronymus super Matthæum, decimosexto capite. Eodem modo interpretatur Hylarius, canone decimosexto super Matthæum.

Quamquam hujus verba Erasmus detorqueere conatus, adjecit in margine hæc verba: Ecclesiæ fundamentum est fides. Quibus verbis interpretari voluit Hylarium, quasi Hylarius sentiret fidem esse fundamentum & petram, non autem Petrum. Hylarius tamen apertissime de Petro loquitur: ut facile est videre. Idem sentit Chrysostomus super Matthæum. Simili modo illum locum exponit Augustinus, sæpe præsertim in libro contra epistolam Donati, & sermone vigesimo sexto de sanctis. Eodem modo etiam exponit Leo Papa, hujus nominis tertius, in sermone tertio de anniversario die suæ assumptionis. Istis omnibus subscribit beatus Gregorius lib. 6. sui registri, epistola 36. Quorum omnium sanctorum vitiorum verba, causa prolixitatis vitandæ, omni citare. Tertullianus etiam idem sentit in libro de præscriptionibus hæreticorum: cujus verba infra subjiciemus. Tertium quod in illis Christi verbis Petro dictis est consideratione dignum, est, quod soli Petro nominatum Christus promisit claves regni cœlorum: quoniam etsi aliis Apostolis dæta sint claves, non tamen cœlorum omnium, sed cœli. Petro enim dicitur: Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Cum vero omnibus Apostolis simul dantur claves, sic dicitur. (Matth. 11.) Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta

Tom. I.

& in cœlo. Ecce vides hic dictum, in cœlo, singulari numero: quum tamen Petro claves promittuntur, claves cœlorum promittuntur: & in cœlis dicitur esse ligandum, quod ille ligaverit, non in uno cœlo: ut videlicet ex hoc diverso locutionis modo intelligas fortiores & potentiores claves fuisse datas Petro, quam cæteris Apostolis. Et hoc ipsum annotavit Origines in expositione Matthæi, & ante Originem hoc idem innuere videtur Tertullianus. Is enim in libro de præscriptionibus hæreticorum disputans contra eos, qui dicebant Apostolos non omnia ad fidem necessaria scivisse, hoc ait: Quis enim integræ mentis credere potest aliquid eos ignorasse, quos magistros Dominus dedit? Individuos habios in comitatu, in disciplinatu, in convictu? quibus obscura quæque seorsum edifferebat, illis dicens datum esse cognoscere arcana, quæ populo intelligere non liceret? Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum? claves regni cœlorum consecutum, & solvendi & alligandi in cœlis & in terris potestatem? Latuit & Joannem aliquid dilectissimum Domino, pectori ejus incubantem, cui soli Dominus Judam traditorem demonstravit? quem loco sui filium Mariæ demandavit? Quid ergo eos ignorasse voluit, quibus etiam gloriam suam exhibuit, & Moysen & Heliam, & insuper de cœlo patris vocem? non quasi cæteros reprobandos, sed quoniam in tribus testibus habuit omne verbum. Hactenus Tertullianus. Quibus verbis postquam omnibus Apostolis tribuerat arcana cognoscere, quæ populo intelligere non licebat: postea distribuitur cuique Apostolorum, quæ illi fuerant propria, Joanni dedit supra pectus Domini in cœna recubuisse: eidem & Jacobo, atque Petro tribuit vidisse Dominum in gloria majestatem transfiguratum. Petro autem dedit Ecclesiæ petram esse, claves regni cœlorum consecutum, & solvendi & ligandi in cœlis & in terris potestatem. Quæ omnia si soli Petro dicantur, ex illis aperte convincitur Petrum fuisse cæteris Apostolis prelatum. Nam ille solus ex Apostolis instituitur petra, supra quam fundetur Ecclesia: illi soli promittuntur claves regni cœlorum: illi solus accipit solvendi & ligandi in cœlis & in terris potestatem. Quapropter non possum silentio præterire, quæ beatus Rhenanus de hac re loquens, ait. Is enim in quodam argumento, quod præfixit libro Tertulliani de præscriptionibus hæreticorum, innuit se sentire Romanum Pontificem non esse à Deo institutum superiorem cæteris Episcopis, & hanc dicit esse sententiam Tertulliani in illo libro, & alibi. Ut autem ostendat Tertullianum illud sentire, sic colligit. Tertullianus nominans Ecclesiam Romanam, inter Apostolicas Ecclesias illam nominat, nec tamen illam præfert aliis: inter summates illam recenset, numquam tamen illam dicit summam. At si eam credidisset esse summam Ecclesiarum, eam vocasset aliquando supremam Ecclesiam. Numquam vocavit eam summam: non ergo credit eam esse summam. O fortem argumentatorem! O alterum Aristotelsm! Hæcine est illa dialectica, colligere aliquid negative per locum ab auctoritate? Quis hanc collectionem ignorare esse nullam? Talis, aut talis doctor non dicit hoc: ergo non ita est, aut ille credidit non ita esse? Si enim tali modo semper colligere liceret, multa inde incommoda sequerentur. Sequeretur patrem non esse ingenitum: Mariam non fuisse perpetuo virginem: quoniam nullum istorum expresserunt sacræ litteræ, etiam cum de his rebus mentionem fecerunt. Abeat ergo Rhenanus non beatus, sed miser: & si suam sententiam voluerit confirmare, veris

Ecce

tes-

restitutionis hoc faciat, & non meris calumniis & imposturis, prout nunc eum fecisse convincimus. Nam cum ipse impingat Tertulliano illum sentire Ecclesiam Romanam non esse summam: nos ostendimus Tertullianum sensisse Petrum fuisse cæteris Apostolis prælatum, & hoc ostendimus illum aperte docuisse in eodem libro, cui Rhenanus tale præfixerat argumentum. Præterea, Christus docens Apostolos, quis illorum futurus esset major, dixit Petro: (Luc. 22.) *Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribretur sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quibus verbis aperte docuit Christus, Petrum esse futurum cæteris Apostolis majorem per hoc, quod illi inungebat onus confirmandi alios Apostolos, quos diabolus expetiverat, ut cribretur sicut triticum. Ut autem Petrus rectius possit officium sibi commissum exercere, Christus promittit illi se rogaturum patrem, ut non permitat fidem illius perire. Quæ Christi verba exponens Theophylactus super Lucam, sic ait: *Tu vero conversus, confirma fratres tuos.* Planus hujus intellectus est: Quia te habeo, ut principem discipulorum, postquam me negato fleuris, & ad poenitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesie petra es fundamentum. Hæc Theophylactus. Petrus ergo declaratus est à Christo cæteris Apostolis major, quia illi injungitur onus reliquos Apostolos confirmandi. Rursum, Christus commisit Petro curam suarum ovium, cum bis illi dixit: (Joann. ult.) *Pasce agnos meos.* Et tertio iterum dixit: *Pasce oves meas.* Quibus verbis apertissime declaravit Christus totum ovile, tam ovium, quam agnorum, hoc est Ecclesiam universalem esse Petro commissam. Nam (ut ait Propheta (Psal. 94.) *nos sumus populus ejus, & oves pascuæ ejus.* Harum ovium curam commisit Deus Petro. Verum Lutherus cum suis, quoniam non sunt ex ovibus his, sed ex numero illorum hædorum, quos Deus constituit ad sinistram, ideo non voluit esse sub cura hujus pastoris, videlicet Romani Pontificis. Deinde, illa quæ Petrus operatus est, ostendunt apertissime illum fuisse reliquis Apostolis prælatum. Pro se enim Petrus, & pro Christo didrachma solvit. Cum enim exactores didrachmatis percontarentur à Petro, nunc magister ejus didrachma solvisset, dixit Christus Petro: (Matth. 17.) *Vade ad mare, & mitte hamum, & cum piscem, qui primus ascenderit tolle, & aperto ore ejus invenies staterem: illum sumens da eis pro me & pro te.* Ut autem ex hoc loco apertius nostrum propositum doceamus, prius oportet scire qualisnam fuerit hujus didrachmatis exactio. Pro cuius rei cognitione audiamus, quid beatus Hieronymus de hac re loquatur. Sic enim in Commentariis super Matthæum hunc locum pertractans, ait. „Post Augustum Cæsarem Judæa facta est tributaria, & omnes censi capite, ferebantur. Unde & Joseph cum Maria conjuge sua professus est in Bethleem. Rursum, quoniam nutritus erat in Nazareth, quod est opidum Galilææ Capharnaum urbi subjacens, ex more poscunt tributa, & pro signorum magnitudine, hi, qui exigebant non audent ipsum repetere, sed discipulum conveniunt.“ Hæc Hieronymus. Si ergo tributa (ut Hieronymus ait) per capita solvantur: quid est quod Petrus jubetur staterem, hoc est, duplex didrachma pro se & pro Christo solvere, nisi quia jam Christus meditabatur Petrum post se caput Ecclesie relinqueret? Quod si hac ratione tributum fuisse solum negatur, quare magis pro Petro, quam pro aliis Apostolis didrach-

ma solvitur, cum talis census non nisi pro capite familie solvebatur? Cujus rei cum alia nequeat inveniri causa, nisi quia Petrus erat cæteris præferendus: fateri oportet, ut Petrus qui pro se tributum, quod non nisi pro capite exigebatur, solvere jubetur, sit hac ratione declaratus caput familie. Quod autem cum Christo junctus fuerit in solutione didrachmatis, ita ut unica moneta, videlicet uno statere, pro se & Christo solverit, declarat Petrum ejusdem familie, videlicet Ecclesie, futurum caput, cujus est Christus. Nec tamen inde sequitur Ecclesie corpus esse monstrum biceps (ut Lutherus nobis objicit) quoniam Petrum non dicimus esse caput æquale Christo, sed caput sub Christo. Christum enim dicimus esse primum & supremum Ecclesie caput: Petrum autem non dicimus esse primum caput totius corporis, quod est Ecclesia, sed vicarium caput, hoc est caput Christi loco subrogatum, & caput secundum post Christum, id est, caput aliorum omnium à Christo. Quapropter sicut Petrus non est dicendus prior omnibus simpliciter, sed prior in comparatione aliorum à Christo, ita nec dicendus est caput simpliciter & absolute respectu omnium, sed solum est caput respectu aliorum à Christo. Christus vero est absolute & simpliciter caput totius Ecclesie, qui est principium. Et hoc modo constat non esse duo capita ejusdem corporis totalis, quoniam illius totalis corporis solus Christus est caput, & hujus corporis Petrus est unum membrum, cæteris tamen præstantius. Corporis vero mystici, quod ex aliis hominibus à Christo coalescit, Petrus est caput, & ita non est caput totius corporis integri: quoniam non est caput Christi, qui ad hanc Ecclesiam pertinet. Simillimum est huic, quod in aliis rebus publicis videmus. Nam Proconsul caput est illius provincie, quam administrat, quamvis Consul sit illo superior, & primum omnium provinciarum caput. Prorex caput est illius regni, cujus curam gerit: Rex tamen est illo superior, & primum omnium suorum regnorum caput. Prorex enim, aut Proconsul est caput partialis corporis, videlicet talis regni, aut talis provincie: Imperator autem est caput primum totius integri corporis. Sic Petrus & Christus. Ad hunc modum etiam oportet intelligere id quod supra diximus, Petrum videlicet esse se petram & fundamentum Ecclesie: fundamentum inquam non primum, cui scilicet totius Ecclesie structura innititur, quoniam tale fundamentum est solus Christus: de quo Paulus ait: (1. Cor. 3.) *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, videlicet Christus Deus noster.* Et in comparatione ad hoc fundamentum Petrus est tamquam unus ex aliis lapidibus qui fundamento innituntur. Verum post primum lapidem pro fundamento jactum, sunt alii lapides in ipsa structura, qui licet sustentantur à primo, tamen sustentant omnes reliquos, qui supra illos sunt in ædificio constituti. Et istorum quilibet potest dici fundamentum, non simpliciter & absolute respectu omnium, sed respectu illorum lapidum quos sustentat. Et juxta hunc modum plura sunt Ecclesie fundamenta. Nam de omnibus Apostolis dicit beatus Joannes eos esse fundamenta Ecclesie. Sic enim in Apocalypsi loquens de nova civitate descendente de cælo, quæ est Ecclesia, (cap. 21.) ait: *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim, nomina duodecim Apostolorum.* Ecce audis omnes Apostolos dici fundamenta civitatis, quia eorum doctrina sustentatur hucusque Ecclesia. Quid ergo miratur Lutherus, si nos dicimus Petrum esse fundamentum Ecclesie? Sed li-

cet omnes sint & dicantur fundamenta, Petrus tamen cæteris omnibus præstat: quia etiam non sit lapis primarius in fundamento jactus, est tamen primus post Christum: & ita erit fundamentum non quidem omnium lapidum, qui sunt in spirituali ædificio, quoniam non est fundamentum Christi, qui ad hoc ædificium pertinet. sed est fundamentum omnium aliorum lapidum spiritualium, & ita est fundamentum secundum post Christum, quia prima petra post Christum petram. Et ita super hanc petram, quæ est Christus, fundatur tota Ecclesie structura: super aliam vero petram, quæ est Petrus, fundatur reliqua Ecclesia à Christo, hoc est, tota Ecclesia dempto capite Christo. Hæc autem unico verbo designavit Theophylactus in illis verbis, quæ ex commentariis illius super Lucam, nunc paulo supra citavit. Sic enim exponens Christi verba, ait: Quia te habeo, ut principem discipulorum, postquam me negato fleveris, & ad poenitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesie petra es fundamentum. Hæc Theophylactus. Ex cuius verbis constat Petrum dici fundamentum Ecclesie non quidem absolute & respectu omnium, sed fundamentum post Christum, hoc est fundamentum omnium aliorum à Christo. Et ita non sunt duo lapides primarii: quoniam solus Christus est primarius lapis: Petrus vero non primus simpliciter, sed primus post Christum. De hac re adeo diffuse, & ultra metas brevitaris statuta differimus: quoniam hoc est fortissimum telum, quod nobis objicit Lutherus, & quo se tueri conatur: de quo cum jam plusquam satis dictum sit, oportet, ut reliqua Petri opera breviter percurramus. Mariæ Magdalene, & aliis ejus confortibus visitantibus Christi sepulchrum, apparet Angelus, ait illis: (Mar. ult.) *Quis queritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite, dicit ad sepulchrum ejus & Petro, quia præcedet vos in Galilæam.* Quid est quod solus Petri nomen exprimitur, tacitis omnibus aliorum nominibus, nisi quod Petrus cæteris omnibus præminet? Si enim Petrus non fuisset cæteris præstantior, fat erat dixisse: ite, dicit discipulis ejus. Sed cum addidit, & Petro, innuit aliquid esse in Petro singulare propter quod esset proprio designandus nomine, tamquam aliorum princeps. Deinde cum veniret ad monumentum Petrus & Joannes (Joann. 20.) licet Joannes præcurrat citius Petro, & prior pervenit ad monumentum, non tamen intrare ausus est ante Petrum, honorem ex hoc exhibens Petro tamquam superiori. Poterat quidem Joannes monumentum intrare, qui supra petus Domini recubuerat. Qui enim dignus fuit supra corpus vivum recumbere, multo dignior erat monumentum in quo jacuit corpus mortuum intrare. Verum est ad hoc dignus esset, intrare tamen recusavit, hunc volens deferre Petro honorem, ut quoniam Petrus erat dignitate prior, sic etiam prius monumentum intraret. Et cum Christus jam ascendisset ad cælos, existente duodenario Apostolorum numero incompleto propter mortem Judæ traditoris, Petrus aliis discipulis sermonem facit, persuadens illis, ut in locum illius alius subrogetur. Nisi Petrus fuisset aliis superior à Deo institutus, non fuisset adeo arrogans, & gloriæ cupidus, ut ab aliis non rogatus in medio illorum surgeret, & cunctis sermonem faceret. (Act. 1.) Quod si hoc ante receptum Spiritum fuisset factum causeris: quid post adventum Spiritus Sancti egerit, videamus. In illo namque die quo Spiritus Sanctus in linguis igneis descendit: (Act. 2.) cum Apostoli omnibus linguis

loquerentur, & omnis multitudo rei novitatem miraretur, & cuidam ebriatæ tribueret, Petrus omnium ipsorum condiscipulorum causam agens, sermonem ad populum habuit, docens illum discipulos non esse ebrios, ut putabat: quo sermone audito conversi sunt circiter tria milia ex ipsis auditoribus. Quare Petrus unus pro omnibus responderet: nisi quia unus omnibus præfuit? Pastoris namque officium est suas oves à Luporum infestatione defendere. Ideo Petrus velut bonus pastor volens suas oves defendere, sermonem pro eis ad populum fecit. Post hæc cum Petrus & Joannes ascendissent in templum ad horam orationis nonam, cuidam claudo ad portas templi petenti elemosynam, ait Petrus: (Act. 3.) *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula. Et statim consolidata sunt basis ejus.* Hoc autem est primum miraculum, quod à quovis Apostolo factum esse legimus, ut videlicet qui prior cæteris erat dignitate & potestate, prior etiam virtutem Dei sui miracula faciendo ostenderet. Nec mysterio caret, quod Joanne existente in comitatu Petri, Joannes tacet, & Petrus solus claudum sanat. (Act. 10.) Qui enim Drusianam mortuam postea suscitavit, bene poterat tunc claudi pedes consolida. Verum quia Joannes Petrum agnoscebat superiorem, noluit quicquam in ejus presentia tentare, ne illius videretur minuire honorem. Dominus etiam post suam in cælos ascensionem volens docere Ecclesiam suam, illum ciborum delectum, qui in lege Moysei fuerat præceptus, non esse jam necessario faciendum, soli Petro de hoc revelationem facit. Petro enim existenti in mentis excessu ostenditur linteam magnum submissum de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia & serpentina terræ, & volatilia cæli, & postea facta est vox ad eum: (Act. 13.) *Surge Petre, occide & manduca.* Quæ res etiam omnes tangebatur, soli tamen Petro revelatur: quia Petrus persona erat communis omnium curam gerens. Cum etiam orta esset quæstio de cessatione legitimorum, quibusdam dicentibus illa esse necessaria, aliis autem contra, & pro hujus questionis solutione Concilium Hierosolymis congregaretur: surgens Petrus in medio illorum primus loquitur, & illius sententia omnes consenserunt. Primus loquitur Petrus, cum tamen in illa esset Diocesi, in qua alius erat Episcopus, videlicet Jacobus. Hoc autem non fecisset Petrus nisi ipse superior fuisset Jacobo in sua etiam Diocesi existente. Ex his ergo omnibus quæ Petrus fecit, conijcimus illum fuisse à Deo cæteris Apostolis prælatum. Præterea, quocumque Apostolorum catalogum in Evangelio texitur, semper Petrus primo loco recensetur: quod non factum fuisset, si Petrus non fuisset cæteris superior: præsertim cum in aliis recensendis non idem servetur ordo ab omnibus Evangelistis. Nam Andream, quem Matthæus posuit secundo loco, (Matth. 10.) Marcus posuit quarto. (Mar. 3.) Thomam Matthæus ponit septimum, quem Marcus & Lucas nominant octavum. Et Lucas ipse (cap. 6.) non eundem servat ordinem: quoniam in Evangelio Andream posuit secundum, quem in Actis Apostolorum ponit quartum. In Evangelio Bartholomeum ponit sextum: in Actis vero Apostolicis eundem scripsit septimum. At Petrum ordine numquam variato omnes ubique scribunt primum. Neque ideo factum esse dici potest, ut primum semper scribatur, quia primus ad Apostolatam vocatus fuit, quoniam constat Andream fuisse prius illo vocatum, &

Petrus per Andream fuisse ad Christum adductum. Petrus ergo qui posterior vocatus, prior omnibus ubique scribitur, hac ratione declaratur esse ceteris omnibus superior. Et certe nisi ita à Deo fuisset institutum, ut unus in Ecclesia esset summus Sacerdos, eveniret necessario in Ecclesia id quod in libro Judicum (cap. ult.) dicitur: *In illis diebus non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod sibi videbatur bonum faciebat.* Et hac sola de causa (ut existimo) hæretici conantur primatum Petri, & ejus successoris minuire, ut videlicet liberius, quas voluerint, possint docere hæreses. Ex hac enim radice putat Cyprianus hæreses in Ecclesia orti, qui in primo libro Epistolarum suarum, epistola tertia, quæ est ad Cornelium Papam, sic ait: „ Neque enim aliunde hereses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex Christi cogitur; cui si secundum magisteria divina obtemperaret frater-nitas universa, nemo adversum Sacerdotum collegium, quicquam moveret, nemo potest divinum iudicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum, iudicem se non jam Episcopi, sed Dei faceret. Nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens, ac tumens seorsum foris novam hæresim conderet.“ Hæc Cyprianus. Quapropter si aliquis est conjecturis in hac parte locus, iuste conicere possumus hæreticos hac sola ratione motos ad primatum Petri deiciendum, ut facilius, & quas conceperant hæreses, evomere possent. Post hæc tam aperta sacræ scripturæ testimonia, extat etiam omnium sacerdotum Doctorum de hac re concors sententia: quorum verba citare omitam, ne promissam brevitate transgrediar. Verum si curiosus lector ea videre desiderat, illi designabo loca, in quibus hoc sacri Doctores asseverant. Et (ut recentiores omitam) beatus Gregorius in libro quadraginta homiliarum, homilia vigesima prima, Theophylactus super Matthæi 16. & super Lucam 22. Leo Papa hujus nominis primus, in epistola ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum, quæ est in ordine epistolarum ejus nona. Idem Leo Papa, in sermone tertio de anniversario suæ Pontificiæ assumptionis, Augustinus sæpissime, præsertim tractatu 56. super Joannem, libro secundo contra Donatistas, sermone 124. de tempore, & sermone 26. de sanctis, & epistola 157. Hieronymus etiam sæpissime & apertissime, præcipue tamen in plurimis epistolis ad Damasum Papam, Ambrosius super 1. caput epistolæ Pauli ad Galat., & in quodam sermone de penitentia Petri, Chrysostomus, homilia 56. super Matthæum, Athanasius in quadam epistola ad Liberium Papam, Eusebius Cæsariensis, libro secundo Ecclesiasticæ historiæ, cap. 14. Hylarius super Matthæum, & libro sexto de Trinitate, Cyprianus in plurimis epistolis, præsertim lib. 1. epistolarum, epistola tertia: & libro quarto, epistola octava, quo loco apertissime fatetur Ecclesiam Romanam esse omnium Ecclesiarum matricem, Origenes homil. 6. super Matthæum, Irenæus libro tertio adversus hæreses, capite 3. Anacletus Papa & Martyr, qui quartus à Petro pontificatus obtinuit, in epistola tertia, quæ est de Patriarchis & Primatibus, & reliquis Episcopis. Attendat ergo lector, & bene consideret num iustius sit uni Luthero credere, quam tot sacris Doctoribus sanctitate perinde ac doctrina claris, quorum aliqui martyrio coronati sunt. Itorum omnium concors sententia sufficit ad capiendum nostrum intellectum, etiam si scripturæ

sacræ testimonium deesset, (quod fieri posse non credo) certo scio talem errorem nemini fore imputandum ad culpam, si ex humilitate maluit aliorum iudicio credere, quam propriam sententiam tueri. Sed post tot apertissima testimonia, vel hoc unum sufficere posset, quod post pacatum orbem omnes Christiani paruerunt Romano Pontifici. Omnes Episcopi illum tamquam superiorem reveriti sunt. Omnia Concilia quæ ad aliquid valuerunt, illius auctoritate sunt confirmata. In Concilio Niceno præsedit Osius Cordubensis Episcopus, tamquam legatus Papæ Julii.

In Concilio Ephesino legatus sedis Apostolicæ fuit Cæcilius Alexandrinus Episcopus qui nomine Papæ in illo Concilio præsedit.

In Concilio Chalcedonensi fuerunt legati Leonis Papæ primi.

Paschasius Lilibitanus Episcopus, & Lucentius Episcopus Efulcanus & Bonifacius presbyter Romanus. In quinta synodo præfuderunt legati Papæ fuerunt quinque Episcopi, ut aperte constat ex actione secunda ejusdem Concilii. In sexta synodo præfuderunt legati Agathonis Papæ, Thæodoreti & Georgii presbyteri, & Joannes Diaconus. Denique nullum fuit hæcenus generale Concilium, in quo si Papa fuit absens, legati illius non præfuderunt.

Concilium Milevitanum in quo damnatus est Pelagius, confirmatum est per Innocentium Papam, quoniam omnes ex Concilio petierunt à Papa, ut vellet illius Concilii decreta probare, & rata habere: quod & Papa fecit, ut patet ex epistola Augustini 90. & 91. Concilia Carthaginensia tertium & quartum fuerunt confirmata per Zozimum Papam. Concilium Thelense, quod etiam Africanum fuit, in quo damnatus est Jovinianus, petit confirmationem suæ sententiæ à Siricio Papa, qui ejusdem Concilii decreta firmavit, ut patet ex decretis ejusdem Siricii Papæ, quæ habentur in volumine Conciliorum generalium. Reliqua Concilia Africana fuerunt confirmata per auctoritatem Bonifacii, qui ad illa misit quemdam Faustum Episcopum, tamquam legatum suum. Concilium Braccarense primum auctoritate prius à Romano Pontifice petita celebratum est, ut patet ex actis ejusdem Concilii.

Hunc autem honorem non solum Concilia provincialia exhibuerunt summo Pontifici, sed etiam generalia, quoniam omnia illa petierunt à Romano Episcopo suorum decretorum confirmationem. Nicænum siquidem Concilium petiit à Silvestro tunc Romano Pontifice, ut quæ in Concilio gesta fuerunt, confirmare dignaretur; quod ille fecit, ut constat ex actis ejusdem Concilii. Hoc idem fecit Concilium Chalcedonense cum Leone, ut constat ex tertia actione ejusdem Concilii in fine. Leo tertius hujus nominis Papa sextæ synodi confirmationem dedit, petente Constantino Imperatore, quæ habetur in fine ejusdem synodi.

Et non solum in Conciliis hunc exercuit primatum Romanus Pontifex, sed etiam in libris sedandis: quoniam ad illum, tamquam ad supremum iudicem semper sunt causæ devolutæ ex omni terrarum orbe. Cum enim in ipsis ferme nascentis Ecclesiæ primordiis orta esset quæstio inter orientales & occidentales de Paschæ celebratione, venit hac de causa Romam Polycarpus Smirnæ Episcopus, & Joannis Evangelistæ discipulus, ut Anicetum tunc Romanum Pontificem de hac re consuleret. Cum postea orientales vellent semper pascha 14.

lu-

luna (more Judaico) celebrare, & Victori Papæ oppositum præcipienti obedire nollent, Victor Papa voluit eos excommunicare: verum Irenæus qui ex Lugduno ad Victorem hac de causa venerat, veritus ne præter hoc Ecclesia turbaretur, & dissidium perpetuum inter orientales & occidentales maneret, consulit Victori ne id faceret: cuius consilio Victor cessit. Cum Athanasius fuisset ab Arrianis expulsus à sua sede Alexandrina, fuit idem restitutus per Julium Papam hujus nominis primum, Chrysostomus cum fuisset ejectus à sua sede Constantinopolitana procurante hoc Theophilo Alexandrino Episcopo, fuit postea restitutus per Innocentium Papam: & tamen utque Græcus, Athanasius videlicet & Chrysostomus. Taceo de Hispania & Gallia, quia

barum provinciarum Episcopi semper obediunt Romano Pontifici, neque unquam ab illo recesserunt, nisi forte unus aut alter hæreticus. Hoc enim facile est posse esse episcopis summorum Pontificum ad Episcopos istarum nationum, præsertim ex epistolis Innocentii primi, & Leonis & Gregorii etiam primi. Ergo si tantam ac tam late usam potestatem, non Dei iussu Romanus Pontifex, sed sua vi (ut Lutherus ait) acquisivit, offendat obsecro Lutherus quando primum tam latam potestatem adeptus est, quibus suffragiis, quo milite hanc tyrannidem usurpavit. Non est enim vero simile, ut tam immense potentie obscurum sit initium. Ex historiis nobis rei initium deducat. Illud sane cogit, ut huic fabule nulla præstetur fides, si adveniat quisque minime fieri posse, Sacerdotem inermem, solum, nullo milite stipatum (qualem fuisse necesse est prius, quam hac tyrannidem potiretur) nullo jure factum, nullo fretum titulo, in tot ubique pares Episcopos, apud tam varias, tamque diversas nationes, tantum obtinere imperium, ut non solum Episcopi, sed Reges & Imperatores, qui extra illius dioccesim vitam degunt, illi obediant. Quis etiam tam stupidus est, ut credat populos omnes, regna, provincias fuisse sui juris ac libertatis tam prodigos, ut externo Sacerdoti, cui nulla subjectionis causa teneretur obnoxii, tantum in se potestatis darent, quantum ipse forte vix ausus esset optare, aut saltem petere? Abeant ergo hæretici, & nos fidem Ecclesiæ Catholicæ tenentes, fateamur unum esse in illa summum Sacerdotem, ut sicut ipsa unum est ovile, ita sit unus illius pastor. De hac re extat Concilii Constantiensis definitio. Nam prædictum Concilium sessione octava, damnavit 45. articulos Joannis Vvicleph, ex quibus tricesimus sextus est iste. Ecclesia Romana est synagoga Satanae, nec Papa est immediatus & proximus vicarius Christi. Quæ assertio simul cum aliis ejusdem ibidem damnata est. Et sessione 15. damnantur in eodem Concilio plures assertiones Joannes Hus, quarum aliqua sunt ad hanc rem pertinentes. Et Concilium Florentinum sub Eugenio quarto, pro Græcorum unione celebratum expressiorem de hac re protulit definitionem. Sic enim ait: Item definitio sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum: & ipsum Romanum Pontificem Sacerdotem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam, à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse: quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris canonibus continetur. Hæc Concilium Floren-

tinum, cui Græci præsentem subscripserunt. Objectiones Lutheri impræsentiarum non attuli, quoniam omnes frivole sunt, & earum præcipuis jam cum adversus illum nos ageremus, respondimus. Contra hæc hæresim scripsit egregium & grande volumen Joannes Echius, quod inscribitur De primatu Petri: scripsit etiam Joannes Faber in magno opere, quod fecit contra Lutherum. Rem eandem optime pertractat Joannes Rossensis, articulo vigesimo quinto assertionis, quam fecit pro Lutheri damnatione. Scripsit etiam Jacobus Latomus breve opusculum de primatu Petri.

Secunda hæresis est, quæ etsi non tollat Papæ potestatem, illam tamen asserit pendere ex sanctitate, ita ut si Papa bonus non sit, nullam profus habeat potestatem. Hujus pestiferæ sectæ auctores fuerunt quidam dicti Pseudoapostoli, qui docuerunt Papam non posse aliquem absolvere, nisi ea esset præditus sanctitate, qua poluit beatus Petrus. Quapropter assererant isti omnem potestatem, quam Christus Romano Pontifici, & Petri successori concessit, esse jam inanem redditam, & omnino perisse propter malitiam Romanorum Pontificum. His Pseudoapostolis in hac parte assentit Joannes Vvicleph: hunc autem semper imitatus est Joannes Hus: qui in universum de omni potestate tam laicali, quam Ecclesiastica dicunt eam per peccatum mortale amitti. Quapropter hujus erroris expugnationem, usque ad illum locum differemus, quo de potestate in genere loquemur. Illo enim loco (Deo adjutore) probabimus nullam potestatem amitti propter solum peccatum mortale.

Alii sunt errores, qui ad hanc materiam spectant, de quibus jam aliis locis pro nostris viribus disserimus. Nam quod Papa possit facere constitutiones, & per illas omnes Christianos obligare, supra in titulo de Ecclesia, hæresi tertia, probavimus contra Vvaldenses, Bergardos, Vviclephas, &c. De potestate concedendi indulgentias, supra in titulo De indulgentiis, nonnulli diximus.

PASCCHA.

Fuit quondam inter Asiaticos Episcopos talis error, ut quatuordecima luna Dominico Pascha inobligabiliter celebrarent, & ita esse necessario faciendum, docerent. Quæ de re fuit orta dissensio inter orientales & occidentales Episcopos, illis dicentibus Pascha esse necessario celebrandam decimaquarta luna, quacumque die venisset: quoniam eo die ex lege veteri Pascha erat. His autem, scilicet occidentalibus, contra asserentibus debere celebrari Dominico die in memoriam resurrectionis Dominicæ. Et hæc quæstio orta est in Ecclesia tempore Aniceti Papæ, & duravit usque ad tempus Victoris Papæ hujus nominis primi, qui orientales Romanæ consuetudini, & ejus in hac parte decretis obedire nolentes excommunicare tentavit & fecisset, nisi illum Irenæus ob hoc redarguisset. Post victorem etiam aliquando hæc quæstio suscitata est; sed tandem in Concilio Niceno omnino finita est. Nam in illo Concilio decretum est, ut ab omnibus Pascha celebraretur die Dominico, in memoriam Dominicæ resurrectionis, quæ illo die facta est, quoniam hoc major Ecclesiæ pars semper servaverat, ut Dominico die semper Pascha celebraretur. Hujusmodi decretum non reperitur inter decreta Nicæni Concilii quæ modo extant, sed illud habetur in secundo libro, historiæ Tripartitæ, cap. 12. Cæterum

FIII

hic

hic admonere oportet lectorem, ne putet hujus erroris tutores ideo dici hæreticos, quia 14. luna Pascha celebrant, sed quia ita esse necessario faciendum credebant. Poterat enim imponere ipsum Pascha 14. luna celebrari, si Ecclesia id statuisset, & tunc si ita celebrarent, non male agerent. Verum Ecclesia in memoriam Dominiæ resurrectionis quæ die Dominico facta esse creditur, decrevit ut Pascha semper die Dominico celebraretur. Nunc ergo post Ecclesiæ statutum non licet alio die Pascha celebrare. Qui autem 14. luna, quocumque die venit, Pascha celebrat, quamvis male agat, non tamen est hæreticus censendus, nisi ita esse necessario faciendum crediderit. Nam si credit Pascha esse necessario celebrandum 14. luna, quocumque die illa occurrat, tunc verè hæreticus est. Et sic credentes vocantur Tessafædecadecatis, hoc est quartadecimani, sic appellati a 14. luna, quæ putant Pascha esse necessario celebrandum. Hujus hæresis auctorem & primum inventorem non expressit Augustinus in libro de hæresibus, quamvis hanc hæresim inter alias recensent 29. sed solum dicit illos vocari Tessafædecadecatis. Tertullianus tamen in libello suo de hæresibus, nominat quendam Blastum quem dicit fuisse hujus hæresis auctorem. Huic errori (teste Augustino) adhaeserunt Anthropomorphytæ. Istorum ergo sententia inde convincitur hæreticos, quod supra in titulo De lege offendimus, esse hæresim asserere ceremonias, & judicia legis veteris obligare tempore legis Evangelicæ. At quo tempore sit Pascha celebrandum, ad ceremonias pertinet, ideo oportet, ut tale præceptum de celebratione Paschæ decimaquarta luna, sit etiam per mortem Christi inane redditum. Nam Paulum reprehendens Galatas eo, quod ceremonias legis observandas putarent, inter alia dicit: (cap. 4.) *Dies observatis, & mensis, & tempora & annos.* Quibus verbis aperte docuit diæternam observationem, qui in lege veteri præcipiebantur, jam esse malam; tantum abest, ut eam esse sub præcepto crediderit. Qui rem gestam plene nosse cupit, legat Eusebium in historia Ecclesiastica, cap. 24. libro quinto: quoniam ibi narrat, quo pacto hæc quæstio fuerit olim ventilata. Historia etiam Tripartita, lib. 9. cap. 37. & 32. aliquid ultra narrat.

PAUPERITAS.

DE hac re est unus error, quo docetur neminem posse ad vitam æternam pervenire, nisi taliter fuerit pauper, quod nihil proprium habeat: quoniam (ut illius tutores ajunt) talis fuit Apostolorum vita. Hujus erroris auctores, teste Augustino in libro de hæresibus, cap. 40. vocati sunt Apostolici, qui arrogantissime sibi ipsi tale indidere nomen, dicentes se Apostolorum vitam sequi. Hæc sententia apertissime convincitur esse hæretica, quoniam nihil est vitæ æternæ repugnans, nisi tale sit expressa prohibitione interdictum. Nam quod nunquam est prohibitum, intelligitur esse concessum, & per consequens non potest, cum factum fuerit, ab ingressu gloriæ aliquem impedire. At proprium habere, nunquam fuit à Deo omnibus sine discrimine prohibitum: erit ergo licitum. Quod si quis dicit Christum interdixisse omnibus rerum proprietatem, per id quod habetur apud Lucam: (cap. 14.) *Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* falsum est: quoniam illis verbis solum prohibuit Christus affectum rerum temporalium, non autem proprietatem. Ille enim visus est Christo omnibus renuntiasse, qui quamvis di-

virias habeat, paratus est omnes perdere, antequam Deum propter illas offendat. Et si quis contenderit illa verba esse intelligenda de renuntiatione quantum ad opus, & non de renuntiatione in affectu, dicat tunc quo pacto intelligendum erit illud, quod apud eundem Lucam (cap. 18.) habetur: *Amen dico vobis, nemo est qui relinquit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in sæculo futuro vitam æternam.* Ecce qualiter præcipit relinquere domum: quoniam eodem modo jubet illum relinquere, quomodo jubet relinquere parentes & fratres, & uxorem & filios. At hæc omnia non ita vult à nobis relinquere, ut illis careamus, sed ne in illis cor nostrum taliter figamus, quod illarum rerum amor nos ab amore Dei separet. Nam qui parentes habet, non potest illos relinquere sic ut illis careat, nisi parentes moriantur, quoniam quocumque se verat, dum vivunt, parentes erunt illius. Parentes autem interficere est impium. Non ergo sic præcipitur parentes relinquere, ut parentes sui esse desinant, & per consequens, nec sic etiam præcipitur, domum, aut aliam possessionem relinquere, ut sua esse desinat, sed sic præcipitur, ut similia relinquat, ne videlicet illarum rerum affectus nos quoquo pacto ad Dei amorem, aut omnino frigidus, aut tepidus efficiat. Sic ergo eas possidere oportet, ut fiat, juxta Prophetæ consilium, (Psal. 16.) *Divitias si assilant, nolite cor apponere.* Et si quis objiciat illud, quod Christus dixit discipulis suis, cum eos ad prædicandum misit. (Matth. 10.) *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris:* huic respondemus, illa verba non pertinere ad omnes Christianos, sed ad solos Apostolos: neque ad illos pro omni tempore, sed solum pro eo tempore, quo ad prædicandum mittebantur. Verum de hac re superius in titulo De Apostolis, hæresis secunda, longius disputavimus. Præterea, cum juvenis quidam à Christo quævisset quid boni faceret, ut possit vitam æternam habere, respondit illi Christus dicens: (Mat. 19.) *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Expressim autem quæ essent hæc mandata, nullum de abdicandæ rerum proprietate explicuit: non est ergo necessarium rerum abdicacionem facere, quamvis sit majoris perfectionis: quod ipse ordo verborum Christi apertissime ostendit. Nam postquam dixit observationem mandatorum esse sufficientem ad vitam æternam consequendam, postea exprimit volens majoris perfectionis statum, dicit: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Hoc inquam perfectionis majoris est opus, non necessitatis. Rursum: Si nihil licet habere proprium, quomodo beatus Paulus jubet reddi omnibus debita? cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal? Si enim non licet habere proprium, nullum erit debitum Principi tributum, aut vectigal. At tributa debentur Principibus: ergo licet habere proprium. Valeant ergo superciliosi Apostolici, & renuntient rerum proprietati, si ipsi volunt: & bene facient si viam salutis non præcludant aliis, qui proprium aliquid sibi retinent.

Secunda hæresis est, quæ adeo paupertatem extollit, ut dicat omnia peccata consumi sola paupertate. Hujus erroris auctor fuit quidam Guilielmus Antuerpiensis, ut testatur catalogus hæreticorum. Quo autem tempore hic Guilielmus fuerit, cum catalogus subiecerit, ab alio discere non potui. Hunc tamen Guilielmum dicit fuisse hominem delictis carnis deditum, & postea rebus suis renuntiasse, dicentem paupertate omnia peccata de-

leri, & meliorem esse publicam meretricem pauperem, quam sit quicumque casus aliquid possidens. Et certe si de paupertate spiritus loqueretur, non moveremus arma contra eum, quoniam hæc paupertas spiritus, quæ est omnium rerum terrenarum contemptus, cum habeat fecum, tamquam illum annexam charitatem, non paritur peccatum mortale secum, quemadmodum nec charitas. Ideo Christus ait: (Mat. 5.) *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Verum constat hunc hæreticum non loqui de hac paupertate, sed de illa paupertate, quæ alio nomine dicitur inopia, quæ est defectus quidam, & sola divitiarum privatio. Contra hanc sententiam est illud, quod Dominus ait: (Exod. 23.) *Pauperis non miseraberis in judicio.* Si pauperem Dominus damnavit præcipit in judicio: ergo solum esse posse fieri, ut pauper sit, & reus. Præterea ex tribus quæ odit Sapiens, (Eccl. 28.) unum est pauper superbus. Tres (inquit) species adicit anima mea, & aggravor valde animam illorum, pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem factum & insensatum. Ecce vides pauperem superbum. Si superbum: ergo peccatorem: & per consequens oportet, ut non omnia peccata consumat paupertas, cum secum patitur superbiam. Rursum, ipse veritatis magister ait: (Matth. 19.) *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Si paupertas sufficeret consumere omnia peccata, postquam Christus præceperat juveni, ut venderet omnia quæ habebat, & daret pauperibus, non erat opus postea addere, & sequere me. Verum quoniam possibile erat omnia vendere, & in elemosynas pauperum distribuere, & cum his peccare: ideo Christus post illa subjungit, & sequere me. Quod Paulus apertius exprimit volens, dixit: (1. Cor. 13.) *Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Ecce paupertatem nec solum, sed convictam elemosynæ, non valentem consumere peccatum, quoniam illam dicit Paulus posse haberi sine charitate, & nihil prodesse.

Tertia hæresis cum secunda proxime narrata hæresi velut ex diametro pugnat. Dicit enim paupertatem non solum esse inuilem, sed etiam noxiam. Hujus erroris auctor fuit quidam Desiderius Longobardus, tempore Alexandri Papæ, hujus nominis quarti, dicens non esse licitum omnia pro Christo relinquere, nisi talem religionem intraret, quæ possessiones habeat, vel nisi talis sit qui de labore manuum suarum vivere possit. Eodem tempore fuit alius Guilielmus de sancto amore, qui tractatum quemdam scripsit contra monachos mendicantes, præsertim contra Minores & Prædicatores, in quo libro hoc persuadere conatus est, paupertatem videlicet habitalem esse licitam, non autem actuaalem, hoc est, licitam esse animi promptitudinem ad relinquendam omnia pro Christo, cum necessitas urgeret: hæc tamen necessitate seclusa illicitam esse dici paupertatem, per quam aliquid renuntiat omnibus quæ possidet, ut liberius Deo servire liceat. Et licet diversa sint istorum duorum verba, inter eos tamen de eadem re convenit, quoniam ambo damnant paupertatem secundum, quam aliquis omnia pro Christo relinquat. De alia vero re certare videntur, quoniam Desiderius eam paupertatem se probare innuit, quæ habetur in religionibus possessiones habentibus: damnat tamen illam paupertatem cui est annexa mendicitas. At Guilielmus de sancto amore, omnem paupertatem actuaalem damnat. Mendicitatem esse lici-

tam & meritoriam, superius in titulo De mendicitate factis aperte (ut existimo) offendimus. Ad paupertatem vero extollendam sufficit illud, quod veritatis magister dixit juveni quærenti, quid boni faceret, ut vitam æternam possideret. Nam postquam dixerat illi mandatorum observationem esse ad id præstandum satis efficacem, majoris perfectionis viam ostendere illi volens, subdidit: (Matth. 19.) *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Quod si quis forte dicat illud esse intelligendum de affectu, ut videlicet omnia contemnat, non autem, ut opere relinquat hoc aperte convincitur per id quod ibidem dicitur, *da pauperibus.* Eo enim animo debet vendere, ut det pauperibus. At qui dat pauperibus, non solum affectu relinquat, sed etiam opere. Sed forte dices, quod illa bonorum in pauperes erogatio, sit etiam illi juveni præcepta quantum ad solum affectum. Ad hunc modum posset quilibet interpretari omnia præcepta esse intelligenda de solo affectu, & ita nullum opus erit in præcepto. Præterea, si solum præcipiebatur affectus, & non opus, quare juvenis audito Christi consilio abiit tristis? Non enim fuisset tristitia affectus, si nihil fuisset illi dictum de bonorum suorum renuntiatione, & pauperum subvectione exercenda. Cum audisset (inquit Evangelista *Ibidem*) *adolescens verbum hoc audiens abiit tristis. Erat enim habens multas possessiones.* Ecce causam quare abiit tristis, quia videlicet multas habebat possessiones, quas Dominus illi præcipiebat, ut pauperibus distribuere. Sic enim Theophylactus super decimumoctavam Lucæ caput ait: Ut enim Christus avaro juveni promissit cœlestem thesaurum, non attendit ille: servus enim erat pecuniarum: ideo ut audivit, abiit tristis, eo quod possessionis privatio esset ei indicta. Hæc Theophylactus. Quo loco multa alia in laudem paupertatis dicit, declarans aperte illa Christi verba de renuntiatione opere exercenda ad acquirendam illam perfectionem, quam Deus juveni consulebat. Sed hæc omnia brevitatibus causa omitto. Rufsum, Apostoli reliquerunt omnia pro Christo: nam relictiis omnibus sequuti sunt eum. Et Petrus omnium nomine dicit Christo omnium magistro: (Matth. 19.) *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Deinde Ecclesia cujus judicium in rebus fidei est infallibile, probavit monachorum mendicantium paupertatem non solum esse licitam, verum & meritoriam. Magis ergo oportet credere Ecclesiæ paupertatem laudanti, quam hæreticis illam vicuperantibus. Contra hæc hæresim Alexander quartus duo decreta ædidit. Contra illam scripsit bis beatus Bonaventura. Scripsit enim apologiam de paupertate, & alium tractatum de paupertate Christi contra præfatum Guilielmum, qui duo tractatus habentur inter opuscula beati Bonaventuræ, quæ vulgo circumferuntur. Beatus Thomas scripsit contra eandem hæresim unum tractatum, cujus titulus est, contra impugnantes religionem, qui habetur in volumine opusculorum ejus.

Quarta hæresis est quæ de Ecclesiasticorum paupertate disserit, asserens Ecclesiasticos viros debere esse pauperes, sola contentos elemosyna. Verum de hac hæresi jam supra disputavimus in titulo De Ecclesiæ, hæresi quarta. Illo enim loco offendimus licitum esse viris Ecclesiasticis habere possessiones & redditus.

restitutionis hoc faciat, & non meris calumniis & imposturis, prout nunc eum fecisse convincimus. Nam cum ipse impingat Tertulliano illum sentire Ecclesiam Romanam non esse summam: nos ostendimus Tertullianum sensisse Petrum fuisse cæteris Apostolis prælatum, & hoc ostendimus illum aperte docuisse in eodem libro, cui Rhenanus tale præfixerat argumentum. Præterea, Christus docens Apostolos, quis illorum futurus esset major, dixit Petro: (Luc. 22.) *Simon, ecce Satanas expetivit vos, ut cribretur sicut triticum: Ego autem rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Quibus verbis aperte docuit Christus, Petrum esse futurum cæteris Apostolis majorem per hoc, quod illi inungebat onus confirmandi alios Apostolos, quos diabolus expetiverat, ut cribretur sicut triticum. Ut autem Petrus rectius possit officium sibi commissum exercere, Christus promittit illi se rogaturum patrem, ut non permitat fidem illius perire. Quæ Christi verba exponens Theophylactus super Lucam, sic ait: *Tu vero conversus, confirma fratres tuos.* Planus hujus intellectus est: Quia te habebis, ut principem discipulorum, postquam me negato fleveris, & ad penitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesie petra es fundamentum. Hæc Theophylactus. Petrus ergo declaratus est à Christo cæteris Apostolis major, quia illi injungitur onus reliquos Apostolos confirmandi. Rursum, Christus commisit Petro curam suarum ovium, cum bis illi dixit: (Joann. ult.) *Pasce agnos meos.* Et tertio iterum dixit: *Pasce oves meas.* Quibus verbis apertissime declaravit Christus totum ovile, tam ovium, quam agnorum, hoc est Ecclesiam universalem esse Petro commissam. Nam (ut ait Propheta (Psal. 94.) *nos sumus populus ejus, & oves pascuæ ejus.* Harum ovium curam commisit Deus Petro. Verum Lutherus cum suis, quoniam non sunt ex ovibus his, sed ex numero illorum hædorum, quos Deus constituit ad sinistram, ideo non voluit esse sub cura hujus pastoris, videlicet Romani Pontificis. Deinde, illa quæ Petrus operatus est, ostendunt apertissime illum fuisse reliquis Apostolis prælatum. Pro se enim Petrus, & pro Christo didrachma solvit. Cum enim exactores didrachmatis percontarentur à Petro, nunc magister ejus didrachma solvisset, dixit Christus Petro: (Matth. 17.) *Vade ad mare, & mitte hamum, & cum piscem, qui primus ascenderit tolle, & aperto ore ejus invenies staterem: illum sumens da eis pro me & pro te.* Ut autem ex hoc loco apertius nostrum propositum doceamus, prius oportet scire qualisnam fuerit hujus didrachmatis exactio. Pro cuius rei cognitione audiamus, quid beatus Hieronymus de hac re loquatur. Sic enim in Commentariis super Matthæum hunc locum pertractans, ait. „ Post Augustum Cæsarem Judæa facta est tributaria, & omnes censi capite, ferebantur. Unde & Joseph cum Maria conjuge sua professus est in Bethleem. Rursum, quoniam nutritus erat in Nazareth, quod est opidum Galilææ Capharnaum urbi subjacens, ex more poscunt tributa, & pro signorum magnitudine, hi, qui exigebant non audent ipsum repetere, sed discipulum conveniunt. “ Hæc Hieronymus. Si ergo tributa (ut Hieronymus ait) per capita solvantur: quid est quod Petrus jubetur staterem, hoc est, duplex didrachma pro se & pro Christo solvere, nisi quia jam Christus meditabatur Petrum post se caput Ecclesie relinqueret? Quod si hac ratione tributum fuisse solum negatur, quare magis pro Petro, quam pro aliis Apostolis didrach-

ma solvitur, cum talis census non nisi pro capite familie solvebatur? Cujus rei cum alia nequeat inveniri causa, nisi quia Petrus erat cæteris præferendus: fateri oportet, ut Petrus qui pro se tributum, quod non nisi pro capite exigebatur, solvere jubetur, sit hac ratione declaratus caput familie. Quod autem cum Christo junctus fuerit in solutione didrachmatis, ita ut unica moneta, videlicet uno statere, pro se & Christo solverit, declarat Petrum ejusdem familie, videlicet Ecclesie, futurum caput, cujus est Christus. Nec tamen inde sequitur Ecclesie corpus esse monstrum biceps (ut Lutherus nobis objicit) quoniam Petrum non dicimus esse caput æquale Christo, sed caput sub Christo. Christum enim dicimus esse primum & supremum Ecclesie caput: Petrum autem non dicimus esse primum caput totius corporis, quod est Ecclesia, sed vicarium caput, hoc est caput Christi loco subrogatum, & caput secundum post Christum, id est, caput aliorum omnium à Christo. Quapropter sicut Petrus non est dicendus prior omnibus simpliciter, sed prior in comparatione aliorum à Christo, ita nec dicendus est caput simpliciter & absolute respectu omnium, sed solum est caput respectu aliorum à Christo. Christus vero est absolute & simpliciter caput totius Ecclesie, qui est principium. Et hoc modo constat non esse duo capita ejusdem corporis totalis, quoniam illius totalis corporis solus Christus est caput, & hujus corporis Petrus est unum membrum, cæteris tamen præstantius. Corporis vero mystici, quod ex aliis hominibus à Christo coalescit, Petrus est caput, & ita non est caput totius corporis integri: quoniam non est caput Christi, qui ad hanc Ecclesiam pertinet. Simillimum est huic, quod in aliis rebus publicis videmus. Nam Proconsul caput est illius provincie, quam administrat, quamvis Consul sit illo superior, & primum omnium provinciarum caput. Prorex caput est illius regni, cujus curam gerit: Rex tamen est illo superior, & primum omnium suorum regnorum caput. Prorex enim, aut Proconsul est caput partialis corporis, videlicet talis regni, aut talis provincie: Imperator autem est caput primum totius integri corporis. Sic Petrus & Christus. Ad hunc modum etiam oportet intelligere id quod supra diximus, Petrum videlicet esse se petram & fundamentum Ecclesie: fundamentum inquam non primum, cui scilicet totius Ecclesie structura innititur, quoniam tale fundamentum est solus Christus: de quo Paulus ait: (1. Cor. 3.) *Fundamentum aliud nemo potest ponere præter id quod positum est, videlicet Christus Deus noster.* Et in comparatione ad hoc fundamentum Petrus est tamquam unus ex aliis lapidibus qui fundamento innituntur. Verum post primum lapidem pro fundamento jactum, sunt alii lapides in ipsa structura, qui licet sustentantur à primo, tamen sustentant omnes reliquos, qui supra illos sunt in ædificio constituti. Et istorum quilibet potest dici fundamentum, non simpliciter & absolute respectu omnium, sed respectu illorum lapidum quos sustentat. Et juxta hunc modum plura sunt Ecclesie fundamenta. Nam de omnibus Apostolis dicit beatus Joannes eos esse fundamenta Ecclesie. Sic enim in Apocalypsi loquens de nova civitate descendente de cælo, quæ est Ecclesia, (cap. 21.) ait: *Et murus civitatis habens fundamenta duodecim, & in ipsis duodecim, nomina duodecim Apostolorum.* Ecce audis omnes Apostolos dici fundamenta civitatis, quia eorum doctrina sustentatur hucusque Ecclesia. Quid ergo miratur Lutherus, si nos dicimus Petrum esse fundamentum Ecclesie? Sed li-

cet omnes sint & dicantur fundamenta, Petrus tamen cæteris omnibus præstat: quia etiam non sit lapis primarius in fundamento jactus, est tamen primus post Christum: & ita erit fundamentum non quidem omnium lapidum, qui sunt in spirituali ædificio, quoniam non est fundamentum Christi, qui ad hoc ædificum pertinet. sed est fundamentum omnium aliorum lapidum spiritualium, & ita est fundamentum secundum post Christum, quia prima petra post Christum petram. Et ita super hanc petram, quæ est Christus, fundatur tota Ecclesie structura: super aliam vero petram, quæ est Petrus, fundatur reliqua Ecclesia à Christo, hoc est, tota Ecclesia dempto capite Christo. Hæc autem unico verbo designavit Theophylactus in illis verbis, quæ ex commentariis illius super Lucam, nunc paulo supra citavit. Sic enim exponens Christi verba, ait: Quia te habeo, ut principem discipulorum, postquam me negato fleveris, & ad penitentiam veneris, confirma cæteros. Hoc enim te decet, qui post me Ecclesie petra es fundamentum. Hæc Theophylactus. Ex cuius verbis constat Petrum dici fundamentum Ecclesie non quidem absolute & respectu omnium, sed fundamentum post Christum, hoc est fundamentum omnium aliorum à Christo. Et ita non sunt duo lapides primarii: quoniam solus Christus est primarius lapis: Petrus vero non primus simpliciter, sed primus post Christum. De hac re adeo diffuse, & ultra metas brevitaris statute differimus: quoniam hoc est fortissimum telum, quod nobis objicit Lutherus, & quo se tueri conatur: de quo cum jam plusquam satis dictum sit, oportet, ut reliqua Petri opera breviter percurramus. Mariæ Magdalene, & aliis ejus confortibus visitantibus Christi sepulchrum, apparet Angelus, ait illis: (Mar. ult.) *Quis queritis Nazarenum crucifixum. Surrexit, non est hic. Ecce locus ubi posuerunt eum. Sed ite, dicit ad sepulchrum ejus & Petro, quia præcedet vos in Galilæam.* Quid est quod solus Petri nomen exprimitur, tacitis omnibus aliorum nominibus, nisi quod Petrus cæteris omnibus præminet? Si enim Petrus non fuisset cæteris præstantior, fat erat dixisse: ite, dicit discipulis ejus. Sed cum addidit, & Petro, innuit aliquid esse in Petro singulare propter quod esset proprio designandus nomine, tamquam aliorum princeps. Deinde cum veniret ad monumentum Petrus & Joannes (Joann. 20.) licet Joannes præcurrat citius Petro, & prior pervenit ad monumentum, non tamen intrare ausus est ante Petrum, honorem ex hoc exhibens Petro tamquam superiori. Poterat quidem Joannes monumentum intrare, qui supra petus Domini recubuerat. Qui enim dignus fuit supra corpus vivum recumbere, multo dignior erat monumentum in quo jacuit corpus mortuum intrare. Verum est ad hoc dignus esset, intrare tamen recusavit, hunc volens deferre Petro honorem, ut quoniam Petrus erat dignitate prior, sic etiam prius monumentum intraret. Et cum Christus jam ascendisset ad cælos, existente duodenario Apostolorum numero incompleto propter mortem Judæ traditoris, Petrus aliis discipulis sermonem facit, persuadens illis, ut in locum illius alius subrogetur. Nisi Petrus fuisset aliis superior à Deo institutus, non fuisset adeo arrogans, & gloriæ cupidus, ut ab aliis non rogatus in medio illorum surgeret, & cunctis sermonem faceret. (Act. 1.) Quod si hoc ante receptum Spiritum fuisset factum causeris: quid post adventum Spiritus Sancti egerit, videamus. In illo namque die quo Spiritus Sanctus in linguis igneis descendit: (Act. 2.) cum Apostoli omnibus linguis

loquerentur, & omnis multitudo rei novitatem miraretur, & cuidam ebriatæ tribueret, Petrus omnium ipsorum condiscipulorum causam agens, sermonem ad populum habuit, docens illum discipulos non esse ebrios, ut putabat: quo sermone audito conversi sunt circiter tria milia ex ipsis auditoribus. Quare Petrus unus pro omnibus responderet: nisi quia unus omnibus præfuit? Pastoris namque officium est suas oves à Luporum infestatione defendere. Ideo Petrus velut bonus pastor volens suas oves defendere, sermonem pro eis ad populum fecit. Post hæc cum Petrus & Joannes ascendissent in templum ad horam orationis nonam, cuidam claudo ad portas templi petenti elemosynam, ait Petrus: (Act. 3.) *Argentum & aurum non est mihi, quod autem habeo, hoc tibi do: In nomine Jesu Christi Nazareni surge & ambula. Et statim consolidata sunt basis ejus.* Hoc autem est primum miraculum, quod à quovis Apostolo factum esse legimus, ut videlicet qui prior cæteris erat dignitate & potestate, prior etiam virtutem Dei sui miracula faciendo ostenderet. Nec mysterio caret, quod Joanne existente in comitatu Petri, Joannes tacet, & Petrus solus claudum sanat. (Act. 10.) Qui enim Drusianam mortuam postea suscitavit, bene poterat tunc claudi pedes consolida. Verum quia Joannes Petrum agnoscebat superiorem, noluit quicquam in ejus presentia tentare, ne illius videretur minuire honorem. Dominus etiam post suam in cælos ascensionem volens docere Ecclesiam suam, illum ciborum delectum, qui in lege Moysei fuerat præceptus, non esse jam necessario faciendum, soli Petro de hoc revelationem facit. Petro enim existenti in mentis excessu ostenditur linteam magnum submissum de cælo in terram, in quo erant omnia quadrupedia & serpentina terræ, & volatilia cæli, & postea facta est vox ad eum: (Act. 13.) *Surge Petre, occide & manduca.* Quæ res etiam omnes tangebatur, soli tamen Petro revelatur: quia Petrus persona erat communis omnium curam gerens. Cum etiam orta esset quæstio de cessatione legitimorum, quibusdam dicentibus illa esse necessaria, aliis autem contra, & pro hujus questionis solutione Concilium Hierosolymis congregaretur: surgens Petrus in medio illorum primus loquitur, & illius sententia omnes consenserunt. Primus loquitur Petrus, cum tamen in illa esset Diocesi, in qua alius erat Episcopus, videlicet Jacobus. Hoc autem non fecisset Petrus nisi ipse superior fuisset Jacobo in sua etiam Diocesi existente. Ex his ergo omnibus quæ Petrus fecit, conijcimus illum fuisse à Deo cæteris Apostolis prælatum. Præterea, quocumque Apostolorum catalogum in Evangelio texitur, semper Petrus primo loco recensetur: quod non factum fuisset, si Petrus non fuisset cæteris superior: præsertim cum in aliis recensendis non idem servetur ordo ab omnibus Evangelistis. Nam Andream, quem Matthæus posuit secundo loco, (Matth. 10.) Marcus posuit quarto. (Mar. 3.) Thomam Matthæus posuit septimum, quem Marcus & Lucas nominant octavum. Et Lucas ipse (cap. 6.) non eundem servat ordinem: quoniam in Evangelio Andream posuit secundum, quem in Actis Apostolorum ponit quartum. In Evangelio Bartholomeum ponit sextum: in Actis vero Apostolicis eundem scripsit septimum. At Petrum ordine numquam variato omnes ubique scribunt primum. Neque ideo factum esse dici potest, ut primum semper scribatur, quia primus ad Apostolatam vocatus fuit, quoniam constat Andream fuisse prius illo vocatum, &

ter ordines numerari. Nos tamen jam ostendimus eorum nomina, & officia fuisse à tempore Apostolorum in Ecclesia, & modum ordinationis eorum fuisse in Concilio statutum: quapropter non est quod amplius de hac re disputemus. Adversus hanc hæresim pugnant illa omnia, quæ inferius in titulo de Sacerdotio hæresi prima dicemus.

FINIS LIBRI UNDECIMI.

F. ALFONSI DE CASTRO

ZAMOREN. MINORITÆ.

ADVERSUS HÆRESES.

LIBER DUODECIMUS.

P A P A.

LUTHERUS, qui toties à nobis prostratus est, solo Papæ nomine audito, recuperat vires, ut denuo possit nobiscum de hac re congregari. Adeo namque Papæ odium imbibit, ut etiam si in cineres redactus fuerit, ad Papam insectandum reviviscat. Omnium enim suorum scriptorum scopus is unus est, Papam videlicet à sua sede dejicere, omnem potestatem, quam à Deo in terris recipit, illi adimere: & ut hoc consequeretur, nihil intentatum relinquit, nullum non movit lapidem. Nam pro hac sola re tuenda totam Ecclesiæ domum evertere curavit. Quod autem ex odio Papæ, & non ex zelo id fecerit, inde conjiciet quisque, si rerum ab eo gestarum ordinem plene noverit. Cum enim is Lutherus aliqua à vera fide aliena docere tentasset, fuit de hac re à Leone decimo, qui tunc universali Ecclesiæ præsidebat, admonitus: cui admonitioni, cum idem Lutherus obedire contempnisset, Leo decimus, velut bonus pastor hunc Lutherum excommunicavit, & velut putridam ovem ab Ecclesiæ ovili ejecit, ne reliquas à tactu suo inficeret oves. Qua de re factum est, ut Lutherus qui antea primum Petri & successoris ejus probaverat, & libris ædificatorum docuerat, post hanc in eum latam excommunicationem, ut quæ adeo papatu detrahit, ut non sit contentus illius potestatem minueret, sed etiam illum acerbissimis convitiis afficeret, & contumeliosis atrocibus insectaret. Dicit enim Pontificum nomen inane profus esse, nec quicquam re aliud esse quam regnum Babylonis, & potentiam Nembrot robusti venatoris: quoniam mera tyrannide factum esse ait, ut Papa super alios Episcopos fuerit exaltatus. Hinc ergo conjicere licet, quo spiritu Lutherus ducatur, qui in tractanda fide Catholica magis affectu, quam ratione regitur. Hujus tamen erroris primus auctor non est Lutherus. Primo enim ille serpens antiquus hunc errorem persuasit Græcis, qui ab Ecclesiæ unitate separati sunt propter errores Nestorii, Dioscori, Eutychemis: quoniam Nestorius in Ephesina synodo, Dioscorus vero, & Eutychemis in Calcedonensi damnati sunt. Eadem ratione Ar-

ter ordines numerari. Nos tamen jam ostendimus eorum nomina, & officia fuisse à tempore Apostolorum in Ecclesia, & modum ordinationis eorum fuisse in Concilio statutum: quapropter non est quod amplius de hac re disputemus. Adversus hanc hæresim pugnant illa omnia, quæ inferius in titulo de Sacerdotio hæresi prima dicemus.

meni ab Ecclesiæ unitate se subtraxerunt, quod videlicet Concilii Calcedonensis decreta recipere contempserunt, & ab hoc tempore obedientiam Romano Pontifici negare cœperunt, usque ad tempus Eugenii quarti, quo tempore celebratum est Concilium Florentiæ, ad quod confluentes Græci & Armeni, post longam de hac re cum Latinis habitam disputationem, tandem veritatem plene cognoscentes, Ecclesiæ Romanæ se subdiderunt. Post Græcos & Armenos venere impii & idiotæ Vvaldenses, nihilominus omnibus Episcopis inimici, quam Græci & Armeni fuerant Romano Pontifici. Hi enim Vvaldenses, docent omnes presbyteros esse pares, neque unum esse alio potestate superiorem. Vvaldensibus in hac parte consentit quidam Marcilius Paduanus. De Joanne Vvicleph, & Joanne Hus non est opus dicere, quoniam ille in verba Vvaldensium, & hic in verba Vviclephi jurasse videntur. Istorum ergo omnium communem errorem jam diu sepulchrum Lutherus hoc nostro sæculo ab inferis revocavit, ut faciliore modo, quas conceperat hæreses docere posset. Nulla est enim alia via apertior ad hæreses introducendas, quam si primum Petri ab Ecclesiæ subtraxeris. Quapropter omnes oportet adhibere huic operæ vires, ut aperte primum summum Pontificis ostendamus, ne via pateat hæreticis ad suas hæreses introducendas. Pro hac re apertum testimonium est id quod Dominus dicit Petro: (Matth. 16.) Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & porta inferi non prevalebunt adversus eam. Et tibi dabo claves regni cœlorum: & quodcumque ligaveris super terram, erit ligatum & in cœlis: & quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. In quibus verbis multa sunt quæ primum Petri manifeste docere videntur. Primo quod mutato nomine Simonis, eum nomine Petri vocavit, quæ res sine grandi mysterio contingere non potuit. Namquam enim Deus nomen novum alicui homini indidit, quem non magnis donasset beneficiis, & ad altam quamdam extulisset dignitatem. Sic enim in veteri testamento Abraham & Saræ, quos facturus erat in gentem magnam, & ex quibus

Christus secundum carnem propagandus erat, nomen à Deo tribuitur novum. (Genes. 17.) Sic etiam Jacob; quoniam fortis fuerat contra Deum, mutato nomine Jacob, vocatus est Israel: (Genes. 32.) Et ut ad novum testamentum accedamus: Jacobum Zebedæi, & Joannem fratrem ejus vocavit Christus Boanerges, hoc est, filios tonitruum. (Mar. 3.) Hos autem duos fratres quantum præ cæteris Apostolis post Petrum extulerit, ipsa evangelica historia apertissime docet.

Nam hos duos simul cum Petro assumpsit in testes suæ gloriose transfigurationis: (Matth. 17.) Hos solos permittit intrare domum Jairi Archisynagogi cum illius filiam suscitare voluit. (Luc. 2.) Et quam passione sua instante oraret, hos etiam assumpsit secum: ut vel inde conjicere possimus non sine causa istis nova illum tribuisse nomina. (Matth. 26.) Cum ergo Petro novum à Deo imponatur nomen, grande in eo futurum mysterium designatur: præsertim si bene quisque advertat quale fuerit nomen illi tributum. Nomen siquidem Petrus à petra derivatum esse videtur. At cum Christus juxta Paulum vocetur petra, (1. Cor. 10.) convincitur inde Petro tale nomen fuisse datum, quod nomini Christi simillimum foret, & quod à Christi nomine derivationem acceperit: ut vel hac ratione nominis edoceretur Petrum Christi vicem in terris habituram, cujus nomen tunc accepisse cognoscimus. Secundo, in illo Matthæi loco prius citato advertere oportet, quod sequitur. Nam eundem Petrum vocavit postea petram, super quam fundanda erat Ecclesia. Tu es (inquit) Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam. Considera ergo qualis sit futurus Petrus, super quem Ecclesia ædificanda promittitur. Sic enim Theophylactus illa Christi verba exponens, ait: Remunerat Petrum Dominus, mercedem illi dans magnam, quod supra eum ædificavit Ecclesiam. Hæc ille. Quibus verbis satis aperte declarat Petrum esse petram, supra quam Deum suam Ecclesiam fundare decreverat. Eodem modo etiam exponit Hieronymus super Matthæum, decimosexto capite. Eodem modo interpretatur Hylarius, canone decimosexto super Matthæum.

Quamquam hujus verba Erasmus detorqueere conatus, adjecit in margine hæc verba: Ecclesiæ fundamentum est fides. Quibus verbis interpretari voluit Hylarium, quasi Hylarius sentiret fidem esse fundamentum & petram, non autem Petrum. Hylarius tamen apertissime de Petro loquitur: ut facile est videre. Idem sentit Chrysostomus super Matthæum. Simili modo illum locum exponit Augustinus, sæpe præsertim in libro contra epistolam Donati, & sermone vigesimo sexto de sanctis. Eodem modo etiam exponit Leo Papa, hujus nominis tertius, in sermone tertio de anniversario die suæ assumptionis. Istis omnibus subscribit beatus Gregorius lib. 6. sui registri, epistola 36. Quorum omnium sanctorum vitiorum verba, causa prolixitatis vitandæ, omni citare. Tertullianus etiam idem sentit in libro de præscriptionibus hæreticorum: cujus verba infra subjiciemus. Tertium quod in illis Christi verbis Petro dictis est consideratione dignum, est, quod soli Petro nominatum Christus promisit claves regni cœlorum: quoniam etsi aliis Apostolis dæta sint claves, non tamen cœlorum omnium, sed cœli. Petro enim dicitur: Quodcumque solveris super terram, erit solutum & in cœlis. Cum vero omnibus Apostolis simul dantur claves, sic dicitur. (Matth. 11.) Amen dico vobis, quæcumque alligaveritis super terram, erunt ligata & in cœlo: & quæcumque solveritis super terram, erunt soluta

Et in cœlo. Ecce vides hic dictum, in cœlo, singulari numero: quum tamen Petro claves promittuntur, claves cœlorum promittuntur: & in cœlis dicitur esse ligandum, quod ille ligaverit, non in uno cœlo: ut videlicet ex hoc diverso locutionis modo intelligas fortiores & potentiores claves fuisse datas Petro, quam cæteris Apostolis. Et hoc ipsum annotavit Origines in expositione Matthæi, & ante Originem hoc idem innuere videtur Tertullianus. Is enim in libro de præscriptionibus hæreticorum disputans contra eos, qui dicebant Apostolos non omnia ad fidem necessaria scivisse, hoc ait: Quis enim integræ mentis credere potest aliquid eos ignorasse, quos magistros Dominus dedit? Individuos habios in comitatu, in disciplinatu, in convictu? quibus obscura quæque seorsum edifferebat, illis dicens datum esse cognoscere arcana, quæ populo intelligere non liceret? Latuit aliquid Petrum ædificandæ Ecclesiæ petram dictum? claves regni cœlorum consecutum, & solvendi & alligandi in cœlis & in terris potestatem? Latuit & Joannem aliquid dilectissimum Domino, pectori ejus incubantem, cui soli Dominus Judam traditorem demonstravit? quem loco sui filium Mariæ demandavit? Quid ergo eos ignorasse voluit, quibus etiam gloriam suam exhibuit, & Moysen & Heliam, & insuper de cœlo patris vocem? non quasi cæteros reprobandos, sed quoniam in tribus testibus habuit omne verbum. Hactenus Tertullianus. Quibus verbis postquam omnibus Apostolis tribuerat arcana cognoscere, quæ populo intelligere non licebat: postea distribuitur cuique Apostolorum, quæ illi fuerant propria, Joanni dedit supra pectus Domini in cœna recubuisse: eidem & Jacobo, atque Petro tribuit vidisse Dominum in gloria majestatem transfiguratum. Petro autem dedit Ecclesiæ petram esse, claves regni cœlorum consecutum, & solvendi & ligandi in cœlis & in terris potestatem. Quæ omnia si soli Petro dicantur, ex illis aperte convincitur Petrum fuisse cæteris Apostolis prelatum. Nam ille solus ex Apostolis instituitur petra, supra quam fundetur Ecclesia: illi soli promittuntur claves regni cœlorum: illi solus accipit solvendi & ligandi in cœlis & in terris potestatem. Quapropter non possum silentio præterire, quæ beatus Rhenanus de hac re loquens, ait. Is enim in quodam argumento, quod præfixit libro Tertulliani de præscriptionibus hæreticorum, innuit se sentire Romanum Pontificem non esse à Deo institutum superiorem cæteris Episcopis, & hanc dicit esse sententiam Tertulliani in illo libro, & alibi. Ut autem ostendat Tertullianum illud sentire, sic colligit. Tertullianus nominans Ecclesiam Romanam, inter Apostolicas Ecclesias illam nominat, nec tamen illam præfert aliis: inter summates illam recenset, numquam tamen illam dicit summam. At si eam credidisset esse summam Ecclesiarum, eam vocasset aliquando supremam Ecclesiam. Numquam vocavit eam summam: non ergo credit eam esse summam. O fortem argumentatorem! O alterum Aristotelsm! Hæcine est illa dialectica, colligere aliquid negative per locum ab auctoritate? Quis hanc collectionem ignorare esse nullam? Talis, aut talis doctor non dicit hoc: ergo non ita est, aut ille credidit non ita esse? Si enim tali modo semper colligere liceret, multa inde incommoda sequerentur. Sequeretur patrem non esse ingenitum: Mariam non fuisse perpetuo virginem: quoniam nullum istorum expresserunt sacræ litteræ, etiam cum de his rebus mentionem fecerunt. Abeat ergo Rhenanus non beatus, sed miser: & si suam sententiam voluerit confirmare, veris

Petrus per Andream fuisse ad Christum adductum. Petrus ergo qui posterior vocatus, prior omnibus ubique scribitur, hac ratione declaratur esse ceteris omnibus superior. Et certe nisi ita à Deo fuisset institutum, ut unus in Ecclesia esset summus Sacerdos, eveniret necessario in Ecclesia id quod in libro Judicum (cap. ult.) dicitur: *In illis diebus non erat rex in Israel, sed unusquisque, quod sibi videbatur bonum faciebat.* Et hac sola de causa (ut existimo) hæretici conantur primatum Petri, & ejus successoris minuire, ut videlicet liberius, quas voluerint, possint docere hæreses. Ex hac enim radice putat Cyprianus hæreses in Ecclesia orti, qui in primo libro Epistolarum suarum, epistola tertia, quæ est ad Cornelium Papam, sic ait: „ Neque enim aliunde hereses obortæ sunt, aut nata sunt schismata, quam inde, quod Sacerdoti Dei non obtemperatur, nec unus in Ecclesia ad tempus Sacerdos, & ad tempus iudex Christi cogitur: cui si secundum magisteria divina obtemperaret frater-nitas universa, nemo adversum Sacerdotum collegium, quicquam moveret, nemo potest divinum iudicium, post populi suffragium, post Coepiscoporum consensum, iudicem se non jam Episcopi, sed Dei faceret. Nemo dissidio unitatis Christi Ecclesiam scinderet, nemo sibi placens, ac tumens seorsum foris novam hæresim conderet.“ Hæc Cyprianus. Quapropter si aliquis est conjecturis in hac parte locus, iuste conicere possumus hæreticos hac sola ratione motos ad primatum Petri deiciendum, ut facilius, & quas conceperant hæreses, evomere possent. Post hæc tam aperta sacræ scripturæ testimonia, extat etiam omnium sacerdotum Doctorum de hac re concors sententia: quorum verba citare omitam, ne promissam brevitate transgrediar. Verum si curiosus lector ea videre desiderat, illi designabo loca, in quibus hoc sacri Doctores asseverant. Et (ut recentiores omitam) beatus Gregorius in libro quadraginta homiliarum, homilia vigesima prima, Theophylactus super Matthæi 16. & super Lucam 22. Leo Papa hujus nominis primus, in epistola ad Dioscorum Alexandrinum Episcopum, quæ est in ordine epistolarum ejus nona. Idem Leo Papa, in sermone tertio de anniversario suæ Pontificiæ assumptionis, Augustinus sæpissime, præsertim tractatu 56. super Joannem, libro secundo contra Donatistas, sermone 124. de tempore, & sermone 26. de sanctis, & epistola 157. Hieronymus etiam sæpissime & apertissime, præcipue tamen in plurimis epistolis ad Damasum Papam, Ambrosius super 1. caput epistolæ Pauli ad Galat., & in quodam sermone de penitentia Petri, Chrysostomus, homilia 56. super Matthæum, Athanasius in quadam epistola ad Liberium Papam, Eusebius Cæsariensis, libro secundo Ecclesiasticæ historiæ, cap. 14. Hylarius super Matthæum, & libro sexto de Trinitate, Cyprianus in plurimis epistolis, præsertim lib. 1. epistolarum, epistola tertia: & libro quarto, epistola octava, quo loco apertissime fatetur Ecclesiam Romanam esse omnium Ecclesiarum matricem, Origenes homil. 6. super Matthæum, Irenæus libro tertio adversus hæreses, capite 3. Anacletus Papa & Martyr, qui quartus à Petro pontificatus obtinuit, in epistola tertia, quæ est de Patriarchis & Primatibus, & reliquis Episcopis. Attendat ergo lector, & bene consideret num iustius sit uni Luthero credere, quam tot sacris Doctoribus sanctitate perinde ac doctrina claris, quorum aliqui martyrio coronati sunt. Itorum omnium concors sententia sufficit ad capiendum nostrum intellectum, etiam si scripturæ

sacræ testimonium deesset, (quod fieri posse non credo) certo scio talem errorem nemini fore imputandum ad culpam, si ex humilitate maluit aliorum iudicio credere, quam propriam sententiam tueri. Sed post tot apertissima testimonia, vel hoc unum sufficere posset, quod post pacatum orbem omnes Christiani paruerunt Romano Pontifici. Omnes Episcopi illum tamquam superiore reveriti sunt. Omnia Concilia quæ ad aliquid valuerunt, illius auctoritate sunt confirmata. In Concilio Niceno præsedit Osius Cordubensis Episcopus, tamquam legatus Papæ Julii.

In Concilio Ephesino legatus sedis Apostolicæ fuit Cæcilius Alexandrinus Episcopus qui nomine Papæ in illo Concilio præsedit.

In Concilio Chalcedonensi fuerunt legati Leonis Papæ primi.

Paschasius Lilibitanus Episcopus, & Lucentius Episcopus Efulanus & Bonifacius presbyter Romanus. In quinta synodo præfuderunt legati Agapeti Papæ fuerunt quinque Episcopi, ut aperte constat ex actione secunda ejusdem Concilii. In sexta synodo præfuderunt legati Agathonis Papæ, Thæodoreti & Georgii presbyteri, & Joannes Diaconus. Denique nullum fuit hæcenus generale Concilium, in quo si Papa fuit absens, legati illius non præfuderunt.

Concilium Milevitanum in quo damnatus est Pelagius, confirmatum est per Innocentium Papam, quoniam omnes ex Concilio petierunt à Papa, ut vellet illius Concilii decreta probare, & rata habere: quod & Papa fecit, ut patet ex epistola Augustini 90. & 91. Concilia Carthaginensia tertium & quartum fuerunt confirmata per Zozimum Papam. Concilium Thelense, quod etiam Africanum fuit, in quo damnatus est Jovinianus, petit confirmationem suæ sententiæ à Siricio Papa, qui ejusdem Concilii decreta firmavit, ut patet ex decretis ejusdem Siricii Papæ, quæ habentur in volumine Conciliorum generalium. Reliqua Concilia Africana fuerunt confirmata per auctoritatem Bonifacii, qui ad illa misit quemdam Faustum Episcopum, tamquam legatum suum. Concilium Braccarense primum auctoritate prius à Romano Pontifice petita celebratum est, ut patet ex actis ejusdem Concilii.

Hunc autem honorem non solum Concilia provincialia exhibuerunt summo Pontifici, sed etiam generalia, quoniam omnia illa petierunt à Romano Episcopo suorum decretorum confirmationem. Nicænum siquidem Concilium petiit à Silvestro tunc Romano Pontifice, ut quæ in Concilio gesta fuerunt, confirmare dignaretur: quod ille fecit, ut constat ex actis ejusdem Concilii. Hoc idem fecit Concilium Chalcedonense cum Leone, ut constat ex tertia actione ejusdem Concilii in fine. Leo tertius hujus nominis Papa sextæ synodi confirmationem dedit, petente Constantino Imperatore, quæ habetur in fine ejusdem synodi.

Et non solum in Conciliis hunc exercuit primatum Romanus Pontifex, sed etiam in libris sedandis: quoniam ad illum, tamquam ad supremum iudicem semper sunt causæ devolutæ ex omni terrarum orbe. Cum enim in ipsis ferme nascentis Ecclesiæ primordiis orta esset quæstio inter orientales & occidentales de Paschæ celebratione, venit hac de causa Romam Polycarpus Smirnæ Episcopus, & Joannis Evangelistæ discipulus, ut Anicetum tunc Romanum Pontificem de hac re consuleret. Cum postea orientales vellent semper pascha 14.

lu-

luna (more Judaico) celebrare, & Victori Papæ oppositum præcipienti obedire nollent, Victor Papa voluit eos excommunicare: verum Irenæus qui ex Lugduno ad Victorem hac de causa venerat, veritus ne præter hoc Ecclesia turbaretur, & dissidium perpetuum inter orientales & occidentales maneret, consulit Victori ne id faceret: cuius consilio Victor cessit. Cum Athanasius fuisset ab Arrianis expulsus à sua sede Alexandrina, fuit idem restitutus per Julium Papam hujus nominis primum, Chrysostomus cum fuisset ejectus à sua sede Constantinopolitana procurante hoc Theophilo Alexandrino Episcopo, fuit postea restitutus per Innocentium Papam: & tamen uterque Græcus, Athanasius videlicet & Chrysostomus. Taceo de Hispania & Gallia, quia

barum provinciarum Episcopi semper obederunt Romano Pontifici, neque unquam ab illo recesserunt, nisi forte unus aut alter hæreticus. Hoc enim facile est posse esse episcopis summorum Pontificum ad Episcopos istarum nationum, præsertim ex epistolis Innocentii primi, & Leonis & Gregorii etiam primi. Ergo si tantam ac tam late usam potestatem, non Dei jussu Romanus Pontifex, sed sua vi (ut Lutherus ait) acquisivit, offendat obsecro Lutherus quando primum tam latam potestatem adeptus est, quibus suffragiis, quo milite hanc tyrannidem usurpavit. Non est enim vero simile, ut tam immense potentie obscurum sit initium. Ex historiis nobis rei initium deducat. Illud sane cogit, ut huic fabule nulla præstetur fides, si adveniat quisque minime fieri posse, Sacerdotem inermem, solum, nullo milite stipatum (qualem fuisse necesse est prius, quam hac tyrannidem potiretur) nullo jure factum, nullo fretum titulo, in tot ubique pares Episcopos, apud tam varias, tamque diversas nationes, tantum obtinere imperium, ut non solum Episcopi, sed Reges & Imperatores, qui extra illius dioccesim vitam degunt, illi obediant. Quis etiam tam stupidus est, ut credat populos omnes, regna, provincias fuisse sui juris ac libertatis tam prodigos, ut externo Sacerdoti, cui nulla subjectionis causa teneretur obnoxii, tantum in se potestatis darent, quantum ipse forte vix ausus esset optare, aut saltem petere? Abeant ergo hæretici, & nos fidem Ecclesiæ Catholicæ tenentes, fateamur unum esse in illa summum Sacerdotem, ut sicut ipsa unum est ovile, ita sit unus illius pastor. De hac re extat Concilii Constantiensis definitio. Nam prædictum Concilium sessione octava, damnavit 45. articulos Joannis Vvicleph, ex quibus tricesimus sextus est iste. Ecclesia Romana est synagoga Satanae, nec Papa est immediatus & proximus vicarius Christi. Quæ assertio simul cum aliis ejusdem ibidem damnata est. Et sessione 15. damnantur in eodem Concilio plures assertiones Joannes Hus, quarum aliqua sunt ad hanc rem pertinentes. Et Concilium Florentinum sub Eugenio quarto, pro Græcorum unione celebratum expressiorem de hac re protulit definitionem. Sic enim ait: Item definitio sanctam Apostolicam Sedem & Romanum Pontificem in universum orbem tenere primatum: & ipsum Romanum Pontificem Sacerdotem esse beati Petri principis Apostolorum, & verum Christi vicarium, totiusque Ecclesiæ caput, & omnium Christianorum Patrem ac Doctorem existere: & ipsi in beato Petro pascendi, regendi, ac gubernandi universalem Ecclesiam, à Domino nostro Jesu Christo plenam potestatem traditam esse: quemadmodum etiam in gestis œcumenicorum Conciliorum, & in sacris canonibus continetur. Hæc Concilium Floren-

tinum, cui Græci præsentem subscripserunt. Objectiones Lutheri impræsentiarum non attuli, quoniam omnes frivole sunt, & earum præcipuis jam cum adversus illum nos ageremus, respondimus. Contra hæc hæresim scripsit egregium & grande volumen Joannes Echius, quod inscribitur De primatu Petri: scripsit etiam Joannes Faber in magno opere, quod fecit contra Lutherum. Rem eandem optime pertractat Joannes Rossensis, articulo vigesimo quinto assertionis, quam fecit pro Lutheri damnatione. Scripsit etiam Jacobus Latomus breve opusculum de primatu Petri.

Secunda hæresis est, quæ etiam non tollat Papæ potestatem, illam tamen asserit pendere ex sanctitate, ita ut si Papa bonus non sit, nullam profus habeat potestatem. Hujus pestiferæ sectæ auctores fuerunt quidam dicti Pseudoapostoli, qui docuerunt Papam non posse aliquem absolvere, nisi ea esset præditus sanctitate, qua poluit beatus Petrus. Quapropter assererent isti omnem potestatem, quam Christus Romano Pontifici, & Petri successori concessit, esse jam inanem redditam, & omnino perisse propter malitiam Romanorum Pontificum. His Pseudoapostolis in hac parte assentit Joannes Vvicleph: hunc autem semper imitatus est Joannes Hus: qui in universum de omni potestate tam laicali, quam Ecclesiastica dicunt eam per peccatum mortale amitti. Quapropter hujus erroris expugnationem, usque ad illum locum differemus, quo de potestate in genere loquemur. Illo enim loco (Deo adjutore) probabimus nullam potestatem amitti propter solum peccatum mortale.

Alii sunt errores, qui ad hanc materiam spectant, de quibus jam aliis locis pro nostris viribus disserimus. Nam quod Papa possit facere constitutiones, & per illas omnes Christianos obligare, supra in titulo de Ecclesia, hæresi tertia, probavimus contra Vvaldenses, Bergardos, Vviclephas, &c. De potestate concedendi indulgentias, supra in titulo De indulgentiis, nonnulli diximus.

PASCCHA.

Fuit quondam inter Asiaticos Episcopos talis error, ut quatuordecima luna Dominico Pascha inobligabiliter celebrarent, & ita esse necessario faciendum, docerent. Quæ de re fuit orta dissensio inter orientales & occidentales Episcopos, illis dicentibus Pascha esse necessario celebrandam decimaquarta luna, quacumque die venisset: quoniam eo die ex lege veteri Pascha erat. His autem, scilicet occidentalibus, contra asserentibus debere celebrari Dominico die in memoriam resurrectionis Dominicæ. Et hæc quæstio orta est in Ecclesia tempore Aniceti Papæ, & duravit usque ad tempus Victoris Papæ hujus nominis primi, qui orientales Romanæ consuetudini, & ejus in hac parte decretis obedire nolentes excommunicare tentavit & fecisset, nisi illum Irenæus ob hoc redarguisset. Post victorem etiam aliquando hæc quæstio suscitata est; sed tandem in Concilio Niceno omnino finita est. Nam in illo Concilio decretum est, ut ab omnibus Pascha celebraretur die Dominico, in memoriam Dominicæ resurrectionis, quæ illo die facta est, quoniam hoc major Ecclesiæ pars semper servaverat, ut Dominico die semper Pascha celebraretur. Hujusmodi decretum non reperitur inter decreta Nicæni Concilii quæ modo extant, sed illud habetur in secundo libro, historiæ Tripartitæ, cap. 12. Cæterum

FIII

hic

hic admonere oportet lectorem, ne putet hujus erroris tutores ideo dici hæreticos, quia 14. luna Pascha celebrant, sed quia ita esse necessario faciendum credebant. Poterat enim imponere ipsum Pascha 14. luna celebrari, si Ecclesia id statuisset, & tunc si ita celebrarent, non male agerent. Verum Ecclesia in memoriam Dominiæ resurrectionis quæ die Dominico facta esse creditur, decrevit ut Pascha semper die Dominico celebraretur. Nunc ergo post Ecclesiæ statutum non licet alio die Pascha celebrare. Qui autem 14. luna, quocumque die venit, Pascha celebrat, quamvis male agat, non tamen est hæreticus censendus, nisi ita esse necessario faciendum crediderit. Nam si credit Pascha esse necessario celebrandum 14. luna, quocumque die illa occurrat, tunc verè hæreticus est. Et sic credentes vocantur Tessafædecadecatis, hoc est quartadecimani, sic appellati a 14. luna, quæ putant Pascha esse necessario celebrandum. Hujus hæresis auctorem & primum inventorem non expressit Augustinus in libro de hæresibus, quamvis hanc hæresim inter alias recensent 29. sed solum dicit illos vocari Tessafædecadecatas. Tertullianus tamen in libello suo de hæresibus, nominat quendam Blastum quem dicit fuisse hujus hæresis auctorem. Huic errori (teste Augustino) adhaeserunt Anthropomorphytæ. Istorum ergo sententia inde convincitur hæresis, quod supra in titulo De lege offendimus, esse hæresim asserere ceremonias, & judicia legis veteris obligare tempore legis Evangelicæ. At quo tempore sit Pascha celebrandum, ad ceremonias pertinet, ideo oportet, ut tale præceptum de celebratione Paschæ decimaquarta luna, sit etiam per mortem Christi inane redditum. Nam Paulum reprehendens Galatas eo, quod ceremonias legis observandas putarent, inter alia dicit: (cap. 4.) *Dies observatis, & mensis, & tempora & annos.* Quibus verbis aperte docuit diæternam observationem, qui in lege veteri præcipiebantur, jam esse malam: tantum abest, ut eam esse sub præcepto crediderit. Qui rem gestam plene nosse cupit, legat Eusebium in historia Ecclesiastica, cap. 24. libro quinto: quoniam ibi narrat, quo pacto hæc quæstio fuerit olim ventilata. Historia etiam Tripartita, lib. 9. cap. 37. & 32. aliquid ultra narrat.

PAUPERITAS.

DE hac re est unus error, quo docetur neminem posse ad vitam æternam pervenire, nisi taliter fuerit pauper, quod nihil proprium habeat: quoniam (ut illius tutores ajunt) talis fuit Apostolorum vita. Hujus erroris auctores, teste Augustino in libro de hæresibus, cap. 40. vocati sunt Apostolici, qui arrogantissime sibi ipsi tale indidere nomen, dicentes se Apostolorum vitam sequi. Hæc sententia apertissime convincitur esse hæretica, quoniam nihil est vitæ æternæ repugnans, nisi tale sit expressa prohibitione interdictum. Nam quod nunquam est prohibitum, intelligitur esse concessum, & per consequens non potest, cum factum fuerit, ab ingressu gloriæ aliquem impedire. At proprium habere, nunquam fuit à Deo omnibus sine discrimine prohibitum: erit ergo licitum. Quod si quis dicit Christum interdixisse omnibus rerum proprietatem, per id quod habetur apud Lucam: (cap. 14.) *Nisi quis renuntiaverit omnibus quæ possidet, non potest meus esse discipulus:* falsum est: quoniam illis verbis solum prohibuit Christus affectum rerum temporalium, non autem proprietatem. Ille enim visus est Christo omnibus renuntiasse, qui quamvis di-

virias habeat, paratus est omnes perdere, antequam Deum propter illas offendat. Et si quis contenderit illa verba esse intelligenda de renuntiatione quantum ad opus, & non de renuntiatione in affectu, dicat tunc quo pacto intelligendum erit illud, quod apud eundem Lucam (cap. 18.) habetur: *Amen dico vobis, nemo est qui reliquit domum, aut parentes, aut fratres, aut uxorem, aut filios propter regnum Dei, & non recipiat multo plura in hoc tempore, & in sæculo futuro vitam æternam.* Ecce qualiter præcipit relinquere domum: quoniam eodem modo jubet illum relinquere, quomodo jubet relinquere parentes & fratres, & uxorem & filios. At hæc omnia non ita vult à nobis relinquere, ut illis careamus, sed ne in illis cor nostrum taliter figamus, quod illarum rerum amor nos ab amore Dei separet. Nam qui parentes habet, non potest illos relinquere sic ut illis careat, nisi parentes moriantur, quoniam quocumque se verat, dum vivunt, parentes erunt illius. Parentes autem interficere est impium. Non ergo sic præcipitur parentes relinquere, ut parentes sui esse desinant, & per consequens, nec sic etiam præcipitur, domum, aut aliam possessionem relinquere, ut sua esse desinat, sed sic præcipitur, ut similia relinquat, ne videlicet illarum rerum affectus nos quoquo pacto ad Dei amorem, aut omnino frigidus, aut tepidus efficiat. Sic ergo eas possidere oportet, ut fiat, juxta Prophetæ consilium, (Psal. 16.) *Divitias si assilant, nolite cor apponere.* Et si quis objiciat illud, quod Christus dixit discipulis suis, cum eos ad prædicandum misit. (Matth. 10.) *Nolite possidere aurum, neque argentum, neque pecuniam in zonis vestris:* huic respondemus, illa verba non pertinere ad omnes Christianos, sed ad solos Apostolos: neque ad illos pro omni tempore, sed solum pro eo tempore, quo ad prædicandum mittebantur. Verum de hac re superius in titulo De Apostolis, hæresis secunda, longius disputavimus. Præterea, cum juvenis quidam à Christo quævisset quid boni faceret, ut possit vitam æternam habere, respondit illi Christus dicens: (Mat. 19.) *Si vis ad vitam ingredi, serva mandata.* Expressim autem quæ essent hæc mandata, nullum de abdicandæ rerum proprietate explicuit: non est ergo necessarium rerum abdicacionem facere, quamvis sit majoris perfectionis: quod ipse ordo verborum Christi apertissime ostendit. Nam postquam dixit observationem mandatorum esse sufficientem ad vitam æternam consequendam, postea exprimit volens majoris perfectionis statum, dicit: *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Hoc inquam perfectionis majoris est opus, non necessitatis. Rursum: Si nihil licet habere proprium, quomodo beatus Paulus jubet reddi omnibus debita? cui tributum, tributum: cui vectigal, vectigal? Si enim non licet habere proprium, nullum erit debitum Principi tributum, aut vectigal. At tributa debentur Principibus: ergo licet habere proprium. Valeant ergo superciliosi Apostolici, & renuntient rerum proprietati, si ipsi volunt: & bene facient si viam salutis non præcludant aliis, qui proprium aliquid sibi retinent.

Secunda hæresis est, quæ adeo paupertatem extollit, ut dicat omnia peccata consumi sola paupertate. Hujus erroris auctor fuit quidam Guilielmus Antuerpiensis, ut testatur catalogus hæreticorum. Quo autem tempore hic Guilielmus fuerit, cum catalogus subiecerit, ab alio discere non potui. Hunc tamen Guilielmum dicit fuisse hominem delictis carnis deditum, & postea rebus suis renuntiasse, dicentem paupertate omnia peccata de-

leri, & meliorem esse publicam meretricem pauperem, quam sit quicumque casus aliquid possidens. Et certe si de paupertate spiritus loqueretur, non moveremus arma contra eum, quoniam hæc paupertas spiritus, quæ est omnium rerum terrenarum contemptus, cum habeat fecum, tamquam illum annexam charitatem, non paritur peccatum mortale secum, quemadmodum nec charitas. Ideo Christus ait: (Mat. 5.) *Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum celorum.* Verum constat hunc hæreticum non loqui de hac paupertate, sed de illa paupertate, quæ alio nomine dicitur inopia, quæ est defectus quidam, & sola divitiarum privatio. Contra hanc sententiam est illud, quod Dominus ait: (Exod. 23.) *Pauperis non miseraberis in judicio.* Si pauperem Dominus damnavit præcipit in judicio: ergo solum esse posse fieri, ut pauper sit, & reus. Præterea ex tribus quæ odit Sapiens, (Eccl. 28.) unum est pauper superbus. Tres (inquit) species adicit anima mea, & aggravor valde animam illorum, pauperem superbum, & divitem mendacem, & senem factum & insensatum. Ecce vides pauperem superbum. Si superbum: ergo peccatorem: & per consequens oportet, ut non omnia peccata consumat paupertas, cum secum patiatur superbiam. Rursum, ipse veritatis magister ait: (Matth. 19.) *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Si paupertas sufficeret consumere omnia peccata, postquam Christus præceperat juveni, ut venderet omnia quæ habebat, & daret pauperibus, non erat opus postea addere, & sequere me. Verum quoniam possibile erat omnia vendere, & in elemosynas pauperum distribuere, & cum his peccare: ideo Christus post illa subjungit, & sequere me. Quod Paulus apertius exprimit volens, dixit: (1. Cor. 13.) *Si distribuero omnes facultates meas in cibos pauperum, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest.* Ecce paupertatem nec solum, sed convictam elemosynæ, non valentem consumere peccatum, quoniam illam dicit Paulus posse haberi sine charitate, & nihil prodesse.

Tertia hæresis cum secunda proxime narrata hæresi velut ex diametro pugnat. Dicit enim paupertatem non solum esse inuilem, sed etiam noxiam. Hujus erroris auctor fuit quidam Desiderius Longobardus, tempore Alexandri Papæ, hujus nominis quarti, dicens non esse licitum omnia pro Christo relinquere, nisi talem religionem intraret, quæ possessiones habeat, vel nisi talis sit qui de labore manuum suarum vivere possit. Eodem tempore fuit alius Guilielmus de sancto amore, qui tractatum quemdam scripsit contra monachos mendicantes, præsertim contra Minores & Prædicatores, in quo libro hoc persuadere conatus est, paupertatem videlicet habitalem esse licitam, non autem actualem, hoc est, licitam esse animi promptitudinem ad relinquendam omnia pro Christo, cum necessitas urgeret: hæc tamen necessitate seclusa illicitam esse dici paupertatem, per quam aliquid renuntiat omnibus quæ possidet, ut liberius Deo servire liceat. Et licet diversa sint istorum duorum verba, inter eos tamen de eadem re convenit, quoniam ambo damnant paupertatem secundum, quam aliquis omnia pro Christo relinquat. De alia vero re certare videntur, quoniam Desiderius eam paupertatem se probare innuit, quæ habetur in religionibus possessiones habentibus: damnat tamen illam paupertatem cui est annexa mendicitas. At Guilielmus de sancto amore, omnem paupertatem actualement damnat. Mendicitatem esse licitam

tam & meritoriam, superius in titulo De mendicitate factis aperte (ut existimo) offendimus. Ad paupertatem vero extollendam sufficit illud, quod veritatis magister dixit juveni quærenti, quid boni faceret, ut vitam æternam possideret. Nam postquam dixerat illi mandatorum observationem esse ad id præstandum satis efficacem, majoris perfectionis viam ostendere illi volens, subdidit: (Matth. 19.) *Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & da pauperibus, & sequere me.* Quod si quis forte dicat illud esse intelligendum de affectu, ut videlicet omnia contemnat, non autem, ut opere relinquat hoc aperte convincitur per id quod ibidem dicitur, *da pauperibus.* Eo enim animo debet vendere, ut det pauperibus. At qui dat pauperibus, non solum affectu relinquat, sed etiam opere. Sed forte dices, quod illa bonorum in pauperes erogatio, sit etiam illi juveni præcepta quantum ad solum affectum. Ad hunc modum posset quilibet interpretari omnia præcepta esse intelligenda de solo affectu, & ita nullum opus erit in præcepto. Præterea, si solum præcipiebatur affectus, & non opus, quare juvenis audito Christi consilio abiit tristis? Non enim fuisset tristitia affectus, si nihil fuisset illi dictum de bonorum suorum renuntiatione, & pauperum subvectione exercenda. Cum audisset (inquit Evangelista *Ibidem*) *adolescens verbum hoc audiens abiit tristis. Erat enim habens multas possessiones.* Ecce causam quare abiit tristis, quia videlicet multas habebat possessiones, quas Dominus illi præcipiebat, ut pauperibus distribuere. Sic enim Theophylactus super decimumoctavam Lucæ caput ait: Ut enim Christus avaro juveni promissit cœlestem thesaurum, non attendit ille: servus enim erat pecuniarum: ideo ut audivit, abiit tristis, eo quod possessionis privatio esset ei indicta. Hæc Theophylactus. Quo loco multa alia in laudem paupertatis dicit, declarans aperte illa Christi verba de renuntiatione opere exercenda ad acquirendam illam perfectionem, quam Deus juveni consulebat. Sed hæc omnia brevitatibus causa omitto. Rufsum, Apostoli reliquerunt omnia pro Christo: nam relicti omnibus sequuti sunt eum. Et Petrus omnium nomine dicit Christo omnium magistro: (Matth. 19.) *Ecce nos reliquimus omnia, & sequuti sumus te, quid ergo erit nobis?* Deinde Ecclesia cujus iudicium in rebus fidei est infallibile, probavit monachorum mendicantium paupertatem non solum esse licitam, verum & meritoriam. Magis ergo oportet credere Ecclesiæ paupertatem laudanti, quam hæreticis illam vicuperantibus. Contra hæc hæresim Alexander quartus duo decreta ædidit. Contra illam scripsit bis beatus Bonaventura. Scripsit enim apologiam de paupertate, & alium tractatum de paupertate Christi contra præfatum Guilielmum, qui duo tractatus habentur inter opuscula beati Bonaventuræ, quæ vulgo circumferuntur. Beatus Thomas scripsit contra eandem hæresim unum tractatum, cujus titulus est, contra impugnantes religionem, qui habetur in volumine opusculorum ejus.

Quarta hæresis est quæ de Ecclesiasticorum paupertate disserit, asserens Ecclesiasticos viros debere esse pauperes, sola contentos elemosyna. Verum de hac hæresi jam supra disputavimus in titulo De Ecclesiæ, hæresi quarta. Illo enim loco offendimus licitum esse viris Ecclesiasticis habere possessiones & redditus.